

Kako pride nacizem na oblast

Italijanska televizija je prenašala v torek zvečer v drugem kanalu izredno zanimivo dokumentarno oddajo »Propaganda in stvarnost v Tretjem Reichu«. Skoro vsa oddaja je obstajala — razen vmesnih komentatorjev — iz nacističnih dokumentarnih filmov. Videli smo, kako je nacizem vzkli in se bohotno razrasel iz problemov, ki jih nemške demokratične stranke niso znale ali niso hotele rešiti, ali pa jih sploh niso hotele videti. Popolnoma jasno se je pokazalo iz današnje zgodovinske, objektivnejše perspektive, da bi do nacizma nikoli ne bilo prišlo, če bi bile znale demokratične stranke odločno reševati probleme brezposelnosti, gospodarskega razvoja, tehničnega napredka, predvsem pa narodne vzajemnosti z najrevnejšimi. To je izkoristila fanatična, brezobzirna, totalitaristična nacistična skupina, ki se je odlikovala le z nečim — da je videla te probleme in jih je znala do zadnje možnosti izkoristiti v svojem boju za oblast. Imela je pred seboj jasen program, jasno vizijo, kaj hoče, in jasno izdelano ideologijo ter politično taktiko, ki je znala izrabiti vsako prilžnost, od volivne propagande do smrti predsednika Hindenburga, ki je odprla Hitlerju pot do popolne oblasti. Oddaja ni kazala obratne strani medalje — nesposobnosti, nesložnosti in pasivnosti demokratičnih strank, ki niso dovolj čutile nobenega problema, niti nacionalnega niti socialnega, vendar pa smo jasno doumeli, da je bil vzrok nacistične zmage prav v tem — v pasivnosti nemške demokracije, ki ni spoznala, kaj čas terja od nje, ter je to napako drago plačala, z vsem nemškim narodom vred.

Na žalost pa ljudje ugotavljajo te stvari vse preradi iz zgodovinske perspektive, medtem ko ostanejo slepi za tisto, kar se dogaja blizu njih. Danes se poraja v Italiji novi fašizem, v Avstriji pa novi nacizem. Ne smemo pozabiti, da je bila Avstrija tudi zibelka prvega nacizma. Hitler je bil Avstrijec in se je v svoji domovini, v šoli in iz časopisja nasrkal idej, ki so obstajale že tedaj, pa so bile le od njega proglašene za »nacional-socializem«. To so bile ideje, ki so poniževale druge narode in njihovo zgodovino, zlasti tiste, ki so bile hlapoti velenemškemu ekspanzionizmu, prva ovira na njegovi poti pa smo bili mi Slovenci. Zato bi morala televizija — ne le italijanska, ampak tudi druge — razkrinkavati že danes porajanje novega nacizma, začeniši z njegovo sedanjo prvo ofenzivo na »sovražnike«, na koruške Slovence. Važna in nujna naloga za slovensko televizijo. Pa tudi italijanska televizija naj bi se ne omejevala le na reportaže o fašizmu in nacizmu le iz zgodovinske perspektive.

Naj pride resnica na dan!

Medtem ko se predsednik vlade Andreotti nahaja na šestdnevnem uradnem obisku v Sovjetski zvezi, po vsej državi še vedno živahno razpravljajo o vrsti atentatov, ki so bili izvršeni na železniškem omrežju v južni Italiji. Ti atentati za srečo niso imeli hujših posledic, jasno in zgovorno pa dokazujejo, da so v državi na delu sile, ki hočejo za vsako ceno ustvariti ozračje zmede, kar naj bi po njihovih računih utrlo pot avtoritarnim avanturam. Notranji minister Rumor je v svojem poročilu pred pristojno parlamentarno komisijo izjavil, kako vsi znaki kažejo, da so atentate organizirali desničarski skrajneži.

Če pomislimo, da so sindikalne organizacije imele svoj posvet v Reggio Calabrii, kamor so s posebnimi vlaki prihajali delavci iz raznih italijanskih dežel, in da velja prav

OBVESTILO BRAVCEM

Čenjenim bravcem sporočamo, da zaradi vrste zaporednih praznikov naš list v prihodnjem tednu ne bo mogel iziti, zato je ta številka povečana in stane 100 lir. Prihodnja številka bo izšla v četrtek, 9. novembra t.l.

UPRAVA

to mesto za nekakšno domeno desničarskih političnih sil, ministrova ugibanja po vsej verjetnosti ne bodo daleč od resnice. Tu seveda nastane vprašanje, ali je država sposobna svojim nasprotnikom tako stopiti na prste, da ne bodo predstavljali nobene nevarnosti za demokracijo in za demokratične državne institucije. Minister Rumor je zagotovil, da ta sposobnost obstaja, kot tudi obstaja volja, da se desničarske prevratniške namere popolnoma zatrejo.

Pravo senzacijo je po vsej Italiji tudi vzbudila vest, da namerava milanski preiskovalni sodnik odpreti sodni postopek proti trem visokim policijskim funkcionarjem, med katerimi je tudi sam namestnik poveljnika italijanskega policijskega zbora. Sodni postopek je v zvezi z znano zadevo neofašistov Frede in Venture, proti katerima se nabira vedno več obtežilnega gradiva, ki dokazuje, da sta dejanska in resnična navdihovalca, če že ne tudi povzročitelja milanskega pokola in rimskih atentatov v decembru leta 1969. Omenjeni trije policijski funkcionarji so obtoženi, da niso izročili sodni oblasti, ki je vodila preiskavo v zvezi z omenjenimi zločini, važnega obremenilnega materiala.

Kot znano, se za ta zločin že več let nahajajo v zaporu anarhist Valpreda in njegovi tovariši in še danes zatrdno ne vemo, kdaj in kje se bo začela sodna obravnava. Pristojna sodna oblast je očitno v zadregi, ker se majo temelji obtožbe proti anarhistom, ki so bili prvotno prikazani kot edini dejanski povzročitelji pokola v kmetijski banki v Milanu in atentatov v Rimu, medtem ko prihaja sedaj vedno bolj na dan resnična krivda, ki preiskavo vodi v popolnoma drugo smer. Kdo je odgovoren, da se je sodišče tako hudo zmotilo? Vse kaže, da se za ta »spodrsrlaj« sedaj iščejo krivci, kar lahko sklepamo iz sodnega postopka proti omenjenim trem policijskim funkcionarjem.

Iz vsega, kar smo povedali, bi lahko izhajalo dvoje: nesposobnost sodne in policijske oblasti, možna pa je tudi domneva, da ima celotna zadeva tudi politično ozadje. V obeh primeri moremo trditi, da na ključnih položajih v državi nekaj hudo škripa, kar bi utegnulo imeti resne posledice, če ne pride vsa resnica na dan.

Oni so del nas, so živi

Na praznik vseh svetih in na vernih duš dan bomo nesli cvetje na grob svojih dragih rajnih, prižgali bomo svečke na njihovih grobovih in bomo molili zanje. Naj vedo, da še vedno z ljubeznijo mislimo nanje in da se čutimo povezane z njimi, v prepričanju, da se bomo nekoč spet srečali z njimi, kot nas uči naša vera. Težko bi bilo živeti in težko tudi umreti brez te vere, ki pomaga človeku preko izgube in bolečine ob smrti dragega človeka.

Obiščimo pa na dan vernih duš tudi grobove naših velikih mož, ki so se v življenju trudili, da bi pomagali našemu narodu k boljšemu, kulturnejšemu in bolj svobodnemu življenju. Pokažimo jim, da smo jim hvaležni, enako kot tistim, ki so v boju ali na moriščih dali življenje za svoj narod in do-

movino. Umrli so za to, da lahko nove generacije živijo srečnejše in svobodnejše življenje.

Z vsemi temi dragimi rajnimi nas družijo neločljiva vez. Rajni so bili le člen v verigi generacij našega naroda, v kateri smo tudi mi le en člen in za nami bodo prišli drugi, nove generacije. A nobena ne izgine brez sledu, vsaka je doprinesla svoj delež, da smo to, kar smo. Življenje in delo vsake generacije in vsakega človeka v njej, naj je bil do zdevno še tako nepomemben, je spletlo to, kar imenujemo sedanost in kar pred našimi očmi postaja prihodnost. Nas bi ne bilo, če bi ne bilo onih pred nami, in brez njih bi ne bili to, kar smo, ne imeli bi tega kar imamo. Zato so tudi po svojih delih z nami, še vedno živi, kot skušajmo tudi mi ostati živi s tem, da bodo naše misli, ideje in dela postala bistven del prihodnjih slovenskih generacij.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 29. oktobra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Komorna glasba Niccolaja Paganinija, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Naše pravice«, Radijska igra, napisal Adrijan Rustja, Režija: Lojzka Lombar, 12.00 Naborna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.00 Kdo, kdaj, zakaj..., 13.30-15.40 Glasba po željah, 15.40 »Moja draga Izena«, Komedija, napisal E. Labiche, prevedel Ivan Savli, Izvedba: RO, Režija: Jože Peterlin, 16.30 Šport in glasba, 17.30 Popoldanski koncert, 18.20 Glasbeni cocktail, 19.30 Kratka zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba.

♦ PONEDELJEK, 30. oktobra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, Pripravlja Danilo Lovrečič, 18.15 Umetnost, književnost in prireditve, 18.30 Koncerti za klavir, 18.45 Glasbena beležnica, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Organist Hubert Bergant.

♦ TOREK, 31. oktobra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 12.50 Violinist Joe Venuti, na elektronske orgle Dorsey Dodd, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.15 Umetnost, 18.30 Komorni koncert, 18.50 Glasbeni vrtljak, 19.10 Slovenski epi: Matija Valjavec: »Zora in Sonca«, 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba, 20.00 Šport, 20.35 Richard Wagner: »Lohengrin«, opera, V odmoru (21.50) »Pogled za kulise«, 23.05 Melodije v polmrazu.

♦ SREDA, 1. novembra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Jutranja glasba, 9.00 Sv. maša, 9.4: Franc Liszt: Etude št. 1-6, 10.15 Izbor popevk, 10.45 »Grofova prijateljica«, Dramatizirana zgodba, napisala Rita Mann, prevedla Jadviga Komac, Režija: Lojzka Lombar, 11.35 Ludwig van Beethoven: Simfonija št. 3 v es duru, 16.00 »Žalostna pesem«, Drama, napisal Zorko Simčič, Izvedba: RO, Režija: Jože Peterlin, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.30 Tržaški godalni kvartet, 18.50 Dva Concerta Francesca Geminiana, 19.10 »Jesen je — ali jo slušiš sedaj?«, antologija slovenskih pesmi, 19.30 Pesmi iz vseh dežel, 20.00 Šport, 20.30 Simfonični koncert, V odmoru (21.00) Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 2. novembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Organist Hubert Bergant, Oktet »Gallus« iz Ljubljane, 12.45 Godalni orkestri, 13.30 Opoldanski koncert, 17.00 Violinist Žarko Hrvatič, pianistka Neva Merlak Corrado, 17.20 Artur Honegger: Simfonija št. 3, Liturgična, 17.50 Ne vse, toda o vsem, 18.00 Spirituals, 18.15 Umetnost, 18.30 Nove plošče resne glasbe, 19.10 Ob stoletnici Mazzinijeve smrti, 19.25 Za najmlajše: Pisani balončki, Pripr. Krasulja Simoniti, 20.30 »So-očenje«, Radijska drama, napisala Helena Jakldi, Režija: Jože Peterlin, 21.45 Wolfgang Amadeus Mozart: Rekviem za soliste, zbor in orkester, 22.45 Arthur Rubinstein igra Chopinove Nokturne.

♦ PETEK, 3. novembra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Jutranja glasba, 9.00 Sv. maša, 9.45 Antonin Dvorak: Godalni kvartet št. 2 v d molu, 10.15 Praznična matineja, 11.10 Zbora »Montasio« in »Vasilij Mirk«, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 14.45 Album tržaških motivov, 15.30 »Moj Kras«, napisal Scipio Clataper, dramatiziral Furio Bordon, prevedel Vinko Beličič, Izvedba: Slovensko gledališče v Trstu, Režija: Mario Uršič, 16.45 15 minut s Petrom Nerom, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.30 Sodobni italijanski skladatelji, 18.50 Veliki Jazz orkestri, 19.10 Aljož Rebula: »List iz dnevnika«, 19.25 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.30 Gospodarstvo in delo, 20.45 Vokalno instrumentalni koncert, 23.00 Nežno in tiho.

♦ SOBOTA, 4. novembra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Jutranja glasba, 9.00 Pihalne godbe, 9.30 Znani pevci, 10.00 Iz mladostnega opusa Alfreda Casella, 10.30 Karakteristični ansambli, 11.15 Vojaške pesmi, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradijo, 17.00 Za mlade poslušavce: srečanja, razgovori in glasba, 18.30 Sopranistka Rita Lantieri, pianistka Livia D'Andrea Romanelli, 18.50 Orkester proti orkestru, 19.10 Družinski obzorjnik (Ivan Theuerschuh), 19.25 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.30 Teden v Italiji, 20.45 »Danes grofje Celjski in nikdar več«, Režija: Balbina Baranovič Battelino, Četrta del.

Odmev koroških dogodkov v Sloveniji

V torek, 24. t.m., je bilo na Trgu revolucije (bivši Kongresni trg) v Ljubljani veliko protestno zborovanje v zvezi s koroškimi dogodki, ki so ga priredile družbenopolitične organizacije mesta Ljubljane. Manifestacija se je tako pridružila številnim podobnim pobudam širom Slovenije, vendar je bila največja in najpomembnejša, saj se je udeležilo kar 60.000 ljudi. V več govorih je prišla zlasti do izraza zahteva po prepovedi nacistično obarvane organizacije »Heimatsdienst«, po začetku stvarnega reševanja narodnostnih vprašanj slovenske manjšine na Koroškem v skladu s 7. členom državne pogodbe, nekateri govorniki pa so zlasti poudarili nujnost internacionalizacije koroškega vprašanja, pri čemer ima odločujoče možnosti prav zvezna jugoslovanska vlada v Beogradu.

Sedanjo zaostritev nacionalistične gonje na južnem Koroškem je prejšnji teden obravnavala tudi slovesna skupščina (parlament) v Ljubljani, kjer so se za to priložnost zbrali na skupnem zasedanju vsi njeni zbori. V zanimivi in zelo živahni razpravi so sodelovali mnogi poslanci in tudi nekateri gostje, ugledni javni delavci. V Sloveniji in tudi drugod po Jugoslaviji v teh dneh poudarjajo predvsem tole: položaj in zagotovitev de-

janske enakopravnosti slovenske manjšine na Koroškem in hrvaške na Gradiščanskem sta v tesni zvezi z nadaljnjim razvojem odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, prav tako pa tudi z bodočim sodelovanjem obmejnih predelov na meji z Avstrijo, pri čemer nikakor ni moč zaobiti vprašanja krepitve šovinističnih sil v Avstriji, ki so si zadale za svoj cilj uničenje Slovencev na južnem Koroškem, kot tudi na delovanje nekaterih ustaških skupin v Avstriji. V slovenskih kulturnih in znanstvenih krogih pa je med drugim zlasti slišati glasove, da bi se morala Jugoslavija odslej še bolj zavzeti za vrnitev arhivskega gradiva, ki je nastalo na slovenskih tleh in se tesno nanaša na slovensko zgodovino; kot znano, bi morala Avstrija to gradivo izročiti že po končani prvi svetovni vojni in sklenitvi senžermenske pogodbe, vendar se je temu, tudi po zaslugi »pravih patriotov«, vedno spretno izogibala.

V Sloveniji in Jugoslaviji nikakor nočejo poslabšati bodočih nadaljnjih odnosov z Avstrijo, vendar hkrati pristavljajo, da politika odprtih meja in dobrega sosedstva, vsaj kar zadeva položaj Slovencev in Hrvatov v Avstriji, do danes ni prinesla zaželenih sadov.

—o—

RIBEZZI OBSODIL FAŠISTIČNE ATENTATE V JUŽNI ITALIJI

V nedeljo je bilo v Reggio Calabrii veliko sindikalno zborovanje o razvoju italijanskega Juga. Udeležilo se ga je več desetstisoč članov vseh treh velikih sindikalnih zvez iz vse Italije. Fašisti so hoteli motiti zborovanje z atentati na železniške proge in vlake in z obmetavanjem ljudi v spredu po mestu ter policije, ki je prevoz ščitila, s kamenjem. Lažje ranjenih je bilo več desetih sindikalistov in policistov; isto pri atentatih.

Sindikati so izvedli v torek po vsej Italiji enournno protestno stavko, v naši deželi pa dveurno. Predsednik deželnega sveta Ribezzi je isti dan na dopoldanski seji deželnega sveta ostro obsodil izzivalne fašistične atentate, ki bi bili mogli imeti zelo resne posledice za državo, kot je rekel, in pozval tudi državne oblasti, naj napravijo vse za učinkovito zaščito demokratične republike.

ODSTOP VODITELJEV ZK SRBIJE

V Jugoslaviji je v teku čistka v Zvezi komunistov, iz katere so baje že izključili kakšnih 10 odst. članov, a se še nadaljuje. Iz ZK izključujejo tiste, ki se upirajo novi smeri predsednika Tita in njegovih najožjih sodelavcev in ki je bila pretekle dni jasneje formulirana v posebnem Titovem pismu partijcem.

Pred štirimi dnevi sta odstopila, po diskusiji z osrednjim vodstvom ZKJ, sekretarka ZK Srbije Latinka Perović in Marko Nikežik, bivši zunanji minister. Bila sta že pred časom obtožena liberalnih tendenc. Upirala sta se Titovi liniji v partiji in predsednik Tito že dalj časa ni bil zadovoljen z izjavami, ki sta jih dajala v javnosti. S čistko hoče Tito utrditi večjo oblast partije in »demokracijski centralizem«.

»Evropa si ustvarja novo žarišče nemirov«

Zelo razširjeni švicarski tednik »Die Weltwoche« je prinesel v številki z dne 18. oktobra članek pod naslovom »Taferlkrrieg in Oesterreich« (Vojna s tablam v Avstriji), podpisan od Inge Santner in datiran z Dunaja. Časnikarka je zelo slabo poučena o zgodovini koroškega vprašanja in povzema tezo o »Vindišarjih« kot o posebnem »slovanskem plemenu«, ki da se je poleg Slovencev naselilo na Koroškem v 6. stol. in katerega jezik da je »čudna mešanica iz nemških in slovenskih drobcev«. Poleg teh in »pravih« Slovencev pa živijo po njenem na Koroškem še razni »mešani produkti«.

Očitno se je zanesla na nemške podatke v tem pogledu, saj slovenski ji verjetno niso dostopni, ker jih pač nihče ne objavlja v tujih jezikih. Vendar pa pravilno ugotavlja: »V bistvu izhaja nenadna eskalacija južnoavstrijskega manjšinskega vprašanja iz tega, da dunajske vlade vseh barv pol stoletja niso bile

sposobne in žal tudi ne voljne, da bi sožitje »nemških« in »slovenskih« Korošcev zadovoljivo normalizirale.« Število »Alpskih Slovanov« — pri tem misli na slovensko govoreče Korošce, z »vindišarji« vred — ceni še na 25.000 duš.

Potem omenja, da je Kreiskyjeva vlada letoš julija prehladno, brez posvetovanja z opozicijskimi strankami in brez psihološke priprave prebivalstva, spravila skozi parlament zakon o dvojezičnih napisih v 205 koroških krajih (od 2871), omenja, da vsako noč po več sto »Rowdies« (rogoviležev) podira te table (kar je dokumentirano s fotografijo): »Žalostna bilanca: na Koroškem se širi teror. Že leta vzorno dobri odnosi Beograd - Dunaj so hudo moteni. In Evropa si ustvarja novo žarišče nemirov«.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Prejeli smo

POJASNILO

V zvezi s člankom v Primorskem dnevniku dne 6.10.1972 in neosnovanim kritiziranjem nove šole na Repentabru čutim dolžnost, da kot župan seznanim javnost o tem vprašanju:

1. Občinska uprava je že leta 1963 dala pobudo in naslovila prošnjo na Ustanovo za razvoj šolskega gradbeništva (ISES) za gradnjo nove šole na Repentabru. Naslednje leto je občinska uprava zaprosila še Prosvetno ministrstvo za finančni prispevek za gradnjo šole s petimi učilnicami in drugimi za šolo potrebnimi prostori.

2. Prosvetno ministrstvo je leta 1966 odobrilo manj kot polovični znesek stroškov za novo gradnjo. Zato je ISES predlagal, naj bi popravili le staro šolo, kar pa je župan odločno zavrnil in zahteval gradnjo nove šole. Ko je šolsko ministrstvo delno zvišalo naknadni prispevek, so bili predloženi načrti in sklicana dražba za dodelitev del. Dražbe se zaradi prenizke ponudbe sredstev ni udeležilo nobeno gradbeno podjetje.

3. Teda je občinski odbor predlagal, naj se vsa finančna sredstva, ki so bila namenjena za gradnjo in opremo nove šole, porabijo za zidavo, a je bilo tudi to premalo. Zato je občinski svet 28.8.1970 sklenil, da krije primanjkljaj s posebnim posojilom, nakar je zaradi našega zanimanja vladni komisar odločil, da nadomesti posojilo s prispevkom 17 milijonov lir v breme državne bilance.

4. Šele ob drugi dražbi, ko je bila prvotna vsota za isti načrt skoraj trikrat povečana, je bilo mogoče oddati dela in temeljni kamen je bil položen 7. avgusta 1971.

5. Danes je šola dograjena po načrtu iz leta 1964, ki ga ni bilo mogoče ne skrajšati, ne povečati iz gori navedenega razloga. Šola razpolaga s 4 učilnicami. Tri so za slovenske učence in ena za italijanske. Res je, da je šola pretesna, ni pa nobena tragika, če se morajo zaenkrat 4 (štirje) učenci »stiskati v tesni« (3x4) sobi, ki je namenjena kuhinji.

Načrta ni bilo mogoče spreminjati, ker bi morali začeti dela ustaviti, predložiti nov načrt in iskati in čakati na nova finančna sredstva ter razpisati novo dražbo. Če smo morali na to šolo čakati devet let, bi morali za uresničitev spremenjenega načrta prav tako čakati še vrsto let.

6. Spričo vsega povedanega odločno odklanjam in obsojam vsako ribarjenje v kalnem s strani tistih, ki so se naenkrat dvignili kot zaščitniki, zagovorniki in kritiki repentaborske šole. Ko smo leta in leta iskali finančna sredstva za gradnjo šole, pa so bili vsi tihi in ni nihče ničesar svetoval.

Za javnost mislim, da je to dovolj. Vsi akti so na razpolago na občinski upravi, kjer lahko dobi vsako vse informacije. Vsako drugo natolčevanje, in zbiranje staršev izven šole proti občinski upravi pa občinski odbor odločno odklanja.

Na Repentabru, 16. okt. 1972.

Župan

Mihael Guštin l. r.

CENE V KRAŠKIH GOSTILNAH

Spoštovano uredništvo,

naj se tudi jaz oglašim z zadevo, ki je spričo problemov, ki gnjavijo svet, malenkostna, a za marsikoga pri nas le ne tako. Gre za naslednje:

Že mnogo let rad obiskujem ob nedeljah in praznikih — oziroma kadarkoli imam čas — naš tržaški Kras in se ga nikoli ne naveličam. Vedno odkrijem kaj novega v njegovi naravi, le da na žalost kraško naravo vedno bolj kvarijo stavbe, ki rastejo kot gobe po dežju, ograjevanje parcel s strani novih kupcev, največkrat tujcev, zloglasni

Mihec in Jakec o »marči« na Celovec

— Ben videš, Jakec, zde jemejo tudi Avstrijci svojo marčo šu Roma, al prouzaprou na Celovec — pardon — Klagenfurt. Prouzaprour niso marširali, ma so se lepu peljali

u auteh jn so se zbrali jn pole kričali, de Koroška je samo nemška, de Slovencou ni jn tisti ke so, de so svinje. Sej znaš, kaku zgleda ana tašna patriotična manifestacija, sej smo jeh vidli podobne tudi tle pr nas. Jn aden od nje kapotov, nekšen Feldner, ke je prfina »dr«, je reku, de ne bo mirà, dokler bo še kašen Slovec na Koroškem. Taku nekej koker, de be predlagau dokončno rešitev, tašno, ku je začnu Hitler sez Judami.

— E, Mihec, mene me prou skrbi, kej bo s tega. Vidi, tudi tista leta prej ku je pršu Hitler al Mušolini na oblast, so ble demokratične vlade, ministri jn taku naprej glih tašne šeme, ku so zde. Glih taku so ble demokratične vlade prizanesljive jn so pestile fašizam delat kar so teli. Vse sorte policije jn vlade so dobro plačane za ščitet zakon jn pole glih tega ne delajo jn samo gledajo, kaku pretepači razbivajo jn toučejo ledi. Če be blo kej pravice, bi mogla jet pod proces narprej policija jn nje minister.

Jest ti rečem, Jakec, de ne verjem nobeni neč, narmejn pej avstriskem socijalistam jn demokristjanam. Tisti koroški glavar Sima, ke je socijalist, je reku na tiskovni konferenci, de ne bojo neč nardili pruti tistmi

hajmatdinsti, zatu ke nečejo delat mučencev.

— Kepej, kepej, z avstriskeh nacistov so cjalisti nečejo delat mučencev. Če so pej Slovenci mučenci, tu neč ne stri. Sej so vajeni!

— Pole se je tisti glavar skori zgovarjau, de tisteh slovenskih tabel niso nardili nalašč, ma zatu, ke so za tu obvezani zastran državne pogodbe.

— Tu je glih taku, ku če be reku: sej mi nismo krivi, mi bi tašnih tabel nanka ne nardili, ma tista presneta državna pogodba...

— Jn pole je tudi razložu, da je treba za tu razgrajanje pruti Slovencam jeskat uržah u emociji.

— Kej je pej tu?

— Tu je ana velikanska lebjezen do svojga naroda jn ano velikansko sovraštvo do vseh drugeh. Jn tu je treba, taku se zdi koroškemi glavarji, zastopet.

— Zastopet, zastopet! Sej je tudi Krajski reku, de je treba tašne reči zastopet. Jn tudi hajmatdinst je zastopu, de ga oblast zastope jn zatu zna, de lahko dela kar če, zatu ke jeh oblast zastope jn tudi, de oblast neče delat mučenikov.

— Ma že ke avstriska oblast vse taku lepu zastope, be jest rad znou, če tudi mi tle jn u matični domovini zastopemo, kašne so avstriske stranke. Če smo zastopli, de ne avstriski socijalisti ne avstriski demokristjani ne mislejo naredet prou neč zares jn de niso demokrati, ma de se samo tašne delajo, zatu ke je tu moderno. Tu be jest rad znou.

— E, dragi moj, mene se zdi, de smo nekej zastopli, ma samo na pu.

naftovod in kamnolomi, ki odvažajo odpadke kar ob cesti in so onesnažili že vso okolico Repentabre in Velikega Repna (med drugim so zasuli kal pri Repentabru). Toda danes hočem opozoriti na nekaj drugega. Namreč na cene v kraških gostilnah, npr. ravno v Velikem Repnu, pa tudi drugod. Zdi se mi veliko previsoke. Približujejo se cenam najdražjih restavracij v Trstu, če jih niso že prekosile. Poleg tega pa mora gost navadno zelo dolgo čakati na postrežbo, ker je bodisi strežnega osebja premalo, ali pa ni kos svoji nalogi, kakor bi bilo potrebno. Mislim, da bi bilo kraškim gostilničarjem samim v korist, če bi držali cene zmerne, saj bi bil obisk gotovo večji. Tako pa se ob nedeljah marsikdo od tistih, ki so sicer radi zahajali v kraške gostilne, odpelje zdaj preko meje, ker so cene tam veliko bolj nizke. Naj bi se o tem izrekli tudi kraški gostilničarji. Poleg tega pa naj bi tudi pojasnili javnosti, npr. gostilničarji v Velikem Repnu, zakaj nimajo slovenskih ali dvojezičnih napisov, saj je veliko prebivavstva tam še slovenskega.

Martin Čok

RADIJSKA REPORTAŽA O FARI NA PESKU

V SOBOTO 28. OKTOBRA, ob 19.10 bo radio Trsta A oddajal reportažo o preteklem in današnjem življenju in delu v župniji na Pesku. Oddajo z naslovom »Pod farnim zvonom župne cerkve na PESKU« bodo ponovili tudi v SOBOTO, 4. novembra v opoldanskem času v rubriki Poslušajmo spet, ki se prične ob 11.35.

Župnija Pesek - Gročana ima bogato zgodovino in je zato še danes tudi s tega vidika ena najzanimivejših župnij na Tržaškem.

NAJHUJŠI MORSKI ROPAR VSEH ČASOV — SLOVENEK?

Po pisanju nemških virov je bil sloviti turški korzar (gusar) Haireddin Rdečebredac, imenovan v sredozemskih latinskih deželah Barbarossa, ki je dal strahovito opraviti morski plovbi zahodnih držav v Sredozemlju na pragu novega veka, doma iz slovanskih dežel, verjetno s Kranjskega (Dolenjskega?). Turki so ga kot otroka odpeljali s seboj pri enem svojih vdorov v slovenske dežele ter ga vzgojili za janičarja ter napolnili s sovraštvom proti krščanski Evropi. S svojimi ladjami se je bliskovito pojavljal zdaj tu, zdaj tam. Po nemških virih je bil po rodu Vind, kot so Nemci in tudi drugi narodi svoj čas imenovali Slovence. Tudi priimek Rdečebredac dokazuje, da je bil svetle polti in brade (las), v nasprotju s temnopoltimi in črnolasi Turki, Arabci in drugimi sredozemskimi narodi. Neki nemški vir ga imenuje »največjega morskega razbojnika vseh časov«.

Znani prof. Gobec v Združenih državah ga bo gotovo z veseljem uvrstil v svoj seznam »slevnih« Slovencev, če ga še ni. Sicer pa imamo Slovenci kar čedno gusarsko tradicijo. Neki zgodovinski vir iz 9. stoletja poroča o slovenski gusarski ladji, ki je imela svoje oporišče nekje na obali današnje severne Istre ter je napadala in ropala bizantinske in beneške ladje, ki so plule po Jadranskem morju. Vir je objavljen tudi v 2. zvezku »Gradiva za zgodovino Slovencev«.

—o—

Državno tožilstvo v Zagrebu in nato še sodišče sta prepovedali razpečavati katoliški list »Glas koncila« z dne 22. t.m., ker vsebuje tri članke, ki baje ščuvajo vernike k nepokornosti do državnih oblasti.

S Tržaškega

Kandidati liste Slovenske skupnosti za občinske volitve

V sredo, 25. t.m., so na tržaškem osrednjem volilnem uradu predložili kandidatno listo Slovenske skupnosti za bližnje tržaške občinske volitve. Kandidati so naslednji:

Dolhar Rafko - dosedanji tržaški občinski odbornik, zdravnik, Trst; Pahor Boris - neodvisen kandidat S. L., slovenski pisatelj, Trst; Udovič Peter - član S.D.Z., trgovec, Trst; Žetko Edmund - neodvisen kandidat S.L., šolski ravnatelj, Trst; Mijač Franc - svetoivanski rajonski svetnik Slovenske skupnosti, uradnik, Trst; Sosič Zoran - član S.D.Z., kmetovalec, Opčine; Ažman Marino - rajonski svetnik Slovenske skupnosti, uradnik, Rojan-Greta; Bajc Marjan - profesor, Sv. Ivan; Bak Anton - trgovec, Sv. Ivan; Bole Anton - kmetovalec, Rojan; Brce por. Ozbil Marija - učiteljica, Bazovica; Bratuž por. Petje Bogdana - gledališka igralka, Trst; Černe Dušan - časnikar, Trst; Čotar Jože - delavec, Opčine; Debelis Alojz - kmetovalec, Kolonkovec; Gerdol Jožko - radijski napovedovalec, Rocol; Kalc Slavko - pristaniški delavec, Prosek; Kopitar por. Ofizija Stana - radijska igralka, Trst; Košuta Viktor - obrtnik, Sv. Križ; Krapež Boris - uradnik, Sv. Ivan; Lavrenčič Just - delavec, Katinara; Marc Ignac - trgovec, Sv. Jakob; Merkuža por. Stepančič Anica - gospodinja, Sv. Križ; Maver Marij - uradnik, Trst; Mikulus Anna - uradnica, Sv. Jakob; Mužina Marta - kmetovalka, Gropada; Nadlišek Marcel - trgovec, Katinara; Pertot por. Kokorovec Maja - profesorica, Trst; Roberti por. Pavletič Ondina - učiteljica, Škedenj; Rudolf Aleksander - časnikar, Trst; Rutar Boris - škedenjski rajonski so-

svetnik, študent; Sancin Josipina - gospodinja, Škedenj; Sedmak Emil - uradnik, Sv. Križ; Sedmak Mario - predsednik rajonske konzulte Prosek-Sv. Križ, obrtnik; Selj Adriana - uradnica, Rojan; Sirk David - upokojenec, Sv. Križ; Starc Milan - zdravnik, Kontovel; Škrinjar Stanjo - šolski ravnatelj, Lonjer; Španger por. Pertot Josipina - gospodinja, Barkovlje; Štoka Jernej - delavec, Kontovel; Štokelj Zorko - obrtnik, Rojan; Vremec Milan - rajonski svetnik za Opčine-Trebče-Bazovica, uradnik; Žagar Josip - delavec, Rojan; Žerjal Aleksander - uslužbenec, Sv. Ivan; Žerjal Edi - uradnik, Rojan.

—o—

MEŠANA KOMISIJA

Pred nekaj dnevi se je zaključilo v Rimu 19. zasedanje italijansko-jugoslovanske mešane komisije, ki jo predvideva 8. člen londonskega sporazuma z dne 5. oktobra 1954. Komisija je najprej pregledala, kako so se izvršili sklepi prejšnjega zasedanja. V prvi vrsti, kako se izvajajo jezikovne pravice in kako je manjšina upoštevana pri javnih službah.

Mešana komisija je nato široko razpravljala o kulturnih izmenjavah, o poletnih taborjih in seminarjih, ki so zlasti letos na pobudo šolskih sindikatov zelo posrečeno uspeli. Določeno je tudi bilo, da se bodo člani komisije zbrali na prihodnjem sestanku v aprilu 1973.

V SOBOTO PISATELJ REBULA V SLOVENSKEM KULTURNEM KLUBU

V soboto, 21. oktobra, je bil v Slovenskem kulturnem klubu drugi kulturni večer. Brata Petkovšek, akademika, sta pokazala film in diapozitive o potovanju po bližnjem vzhodu. Film in slike so bili zelo lepi in zanimivi, razlaga bogata in vedra. Sledil je zabavni večer s plesom.

Prihodnjo soboto, 28. t.m., ob 19. uri bo v naši sredi pisatelj Alojz Rebula; njegovo najnovejšo knjigo »Smer Nova Zemlja« bo predstavil prof. Vinko Beličič, pisatelj pa bo na razpolago za pojasnila.

Novo vodstvo Slovenske skupnosti

V ponedeljek, 23. t.m., se je na svojem seđenju v ulici Ghega v Trstu sestel na prvi seji novoizvoljeni svet Slovenske skupnosti. Dosedanji politični tajnik Drago Štoka je podrobno poročal o delovanju Slovenske skupnosti v zvezi s pripravami na bližnje občinske volitve v Trstu. Ugotovil je, da so vse formalnosti pri predložitvi kandidatne liste že izpolnjene in da bo lista predložena v kratkem. Drago Štoka je tudi prebral solidarnostno pismo, ki ga je izvršni odbor Slovenske skupnosti poslal koroškim Slovencem ob ponovnem divjanju neonacističnih organizacij, zlasti pa ob fizičnem napadu na dr. Dumpelnika.

Svet je nato za svojega novega predsednika ponovno izvolil dr. Zorka Hareja, za podpredsednika Dušana Černeta, za tajnika pa Borisa Rutarja. Za političnega tajnika je svet ponovno izvolil dr. Drago Štoka. Ostali člani izvršnega odbora so: Rafko Dolhar, ki

V KORIST DVOJEZIČNEGA POSLOVANJA OBČIN

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka je pred kratkim vložil v deželni svet zakonski predlog, ki predvideva posebne prispevke za krajevne ustanove v vseh dvojezičnih občinah. Štokov zakonski predlog ima tri člene. Po prvem so predvideni deželni prispevki krajevnim ustanovam za žige, biltene, napise, cestne znake v slovenskem jeziku, kot tudi za slovenske o troške vrtce in slovenske obvezne šole. Drugi člen pa določa, da bo deželna uprava prevzela nase izdatke krajevnih ustanov, in to z namenom, da bodo v vseh uradih, ki poslujejo z občinstvom, na dvojezičnem področju zaposleni usluženci, ki popolnoma obvladajo slovenski jezik. V tretjem členu pa beremo, da bodo bremena, ki izhajajo iz 1. in 2. člena, krili s posebno postavko deželnega proračuna za 1973. in naslednja leta.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE - TRST bo uprizorilo v Kulturnem domu delo Luigija Pirandella

LE PREMISLI, GIACOMINO!

Predstavi bosta v petek, 27. t.m. ob 17. uri, in v petek, 3. novembra ob 16. uri.

—o—

V Kulturnem domu v Trstu bo gostovalo dramsko gledališče »Gavella« iz Zagreba, ki bo uprizorilo dramo Miroslava Krleža

KRALJEVO

Delo je režiral Dino Radojevič, na sporedu pa bo v soboto, 28. t.m. ob 21. uri in v nedeljo, 29. t.m. ob 16. uri. Abonenti Stalnega slovenskega gledališča imajo 50 odst. popust.

—o—

V torek, 31. oktobra bo v Kulturnem domu v Trstu gostovalo Mladinsko gledališče iz Ljubljane z igro

INDIJANCI V MALI VASI

Avtorja sta T. Bravn in H. Fichna, prevod je oskrbel Jože Hudeček, režira pa Franc Uršič. Začetek predstave je ob 15.30.

Hranilnica in posojilnica na Opčinah razpisuje natečaj za uradniško mesto. Udeležijo se ga lahko diplomanti trgovskega tehničnega zavoda. Prošnje je treba vložiti do 12. ure dne 6. novembra t.l.

STANE RAZTRESEN NASTOPI PRED DIJAKI UČITELJIŠČA

V ponedeljek, 23. t.m., je bil na državnem učiteljišču »Anton Martin Slomšek« v Trstu zbor dijakov. Na začetku je gledališki igralec Stane Rztresen recitiral dvajset slovenskih »bridkih in pikastih« pesmi ter podal nekaj odlomkov iz proze; program je obsegal dela Vodnika, Prešerna, Cankarja, Ketteja, Župančiča, Gradnika, Kajuha, Roba, Tavčarja, Menarta, Milčinskega - Ježka in na koncu še dve lastni pesmi: Pripomba in Requiem. Za svoj recital je bil deležen najtoplejšega aplavza.

Sledile so volitve dijaškega šolskega predstavništva — predseduje mu dijakinja zadnjega letnika Mirijam Mikolj — ter zastopnikov dijakov v komisiji za nabavo šolskega gradiva in v šolski blagajni.

Prvi roditeljski sestanek na slovenskem učiteljišču v Trstu bo v soboto, 28. t.m., z začetkom ob 17.30.

—o—

Slovenska prosvetna zveza, Prosvetno društvo »Valentin Vodnik iz Doline in PD »France Prešeren« iz Boljunca priredijo v ponedeljek, 30. t.m. ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu

VEČER SOLIDARNOSTI S KOROŠKIMI SLOVENCMI

Na sporedu so najprej govori, nato nastop moškega pevskega zbora »Valentin Vodnik in mešanega zbora »France Prešeren« in recitatorjev. Manifestacije se bodo udeležili tudi predstavniki Slovenske prosvetne zveze iz Celovca.

Vabljeni vsi!

—o—

IZŠEL JE »VESTNIK SGZ« ŠT. 3 Slovenskega gospodarskega združenja za deželo Furlanijo - Julijsko krajino, št. 3. Vestnik vsebuje vse informacije, ki morejo zanimati trgovce, podjetnike, gostince, obrtnike itd.

ŠOLSKO STANJE

Slovenske osnovne šole v goriški pokrajini delujejo že povsod redno. Po prvotnih negotovostih nekaterih staršev, ki so svoje otroke še prepisovali iz šole v šolo, se je sedaj število učencev ustalilo.

Število vseh znaša 480, to je sedem več kot v lanskem šolskem letu.

Letos pa je ena samostojna šola manj kot lani, in sicer v Jazbinah, odkoder vozijo vse tri učence v Števerjan.

Dokončne številke učencev slovenskih osnovnih šol so sledeče:

Šolski dom 87, Mali dom 38, Štandrež 44, Podgora 19, Pevma 19, Šentmaver 9, Števerjan 49, Plešivo 4, Skrljevo 2, Doberdob 69, Jamlje 23, Dol 15, Sovodnje 43, Vrh 25, Gabrije 4, Rupa 30.

Rekli smo, da se pouk normalno razvija. Vendar pa obstajajo še nekatere pomanjkljivosti zaradi prostorov, pa tudi pri nastavitvi novih in potrebnih učnih moči. Treba si bo še prizadevati, da bodo ustrezne oblasti odpravile tudi te nevšečnosti.

Poglejmo še, kakšno je učiteljsko stanje.

Vseh učnih moči, z urejenim položajem je na slovenskih osnovnih šolah na Goriškem 54. Porazdeljene so pa tako: Šolski dom 5, Mali dom 3, Štandrež 5, Podgora 2, Pevma 2, Štmaver 1, Števerjan 8 (in ena učna moč za delni pouk nemščine), Plešivo 1, Skrljevo 1, Doberdob 5, Jamlje 2, Dol 2, Sovodnje 4, Gabrije 1, Vrh 2, Rupa 3.

PLANINSKO MARTINOVANJE

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo priredilo običajno martinovanje v nedeljo 12. novembra v hotelu Soča na Mostu (Sveta Lucija). Odhod avtobusa iz Gorice-Travnika je napovedan za 13.30. Začetek sporeda bo ob 16. uri.

Potreben je potni list ali prepustnica.

Vpisovanje je na društvenem sedežu do zadnjega oktobra.

VARČNI LJUDJE

Po zadnjih statistikah se je izkazalo, da so prebivalci goriške pokrajine eni izmed najbolj varčnih državljanov. Sredi tega leta so imeli naloženih na bankah in hranilnicah skoro 99 milijard lir.

V zadnjih dvanajstih mesecih so naložbe zrasle za 19 odstotkov, kar dosega višino državnega povprečja hranilnih naložb.

V Sovodnjah so odprli Kulturni dom

V nedeljo je praznovala sovodenjska vaška skupnost svoj veliki kulturni dan. Otvorili in blagoslovili so svoj že dolgo pričakovani kulturni dom.

Pri tej slovesnosti moramo poudariti dva momenta. Prvič, da so po dolgem premoru, to je od konca prve svetovne vojne dalje, ustanovili in zgradili kulturnemu ustvarjanju ustrezno središče. Drugič, da bodo našle v njem prostora za svoje delovanje vse domače skupine, ki kakorkoli prispevajo in delajo za kulturno rast sovodenjske skupnosti v narodnostnem in moralnem okviru.

Po otvoritvenem pozdravu društvenega predsednika Češčuta in blagoslovitvi in govoru župnika Komjanca so sledili pozdravi raznih zastopnikov, tudi Zveze slovenske katiške prosvete, ki jo je predstavljal dr. Paulin. Po zaključnem pozdravu sovodenjskega župana Češčuta se je razvijal kulturni spored z nastopom sovodenjskega noneta in

domačega ženskega zbora pod vodstvom Lašičeve. Vmes so se zvrstili recitatorji, ki so res dobro opravili svojo nalogo.

Po akademiji so si številni ugledni gostje ogledali prostore Kulturnega doma, ki bodo po prizadevanju vseh domačinov kmalu dokončno urejeni.

Zvečer so se gostje in sovodenjski vaščani poveselili pri zabavni prireditvi, ki je združila celotno vaško skupnost.

—o—

NOVI SLOVENSKI VRTEC

V ponedeljek so s skromno slovesnostjo odprli novi slovenski otroški vrtec pri pevm-skem mostu v ulici Torriani. To je tretji slovenski vrtec v mestu, kar dokazuje tudi njegovo potrebo. Odprli so ga po prizadevanju g. Ronerja in SPZ že lani, toda na drugem bregu Soče.

Zdaj so ga pa uredili na primernejšem prostoru tostran reke. Vpisanih je že 26 otrok. Prva vrtnarica je gospodična Vera Češčut. Njej in vsem malčkom želimo dosti zadovoljstva in veselja v šolskih dneh.

SINDIKATOV POŠROČILO

Sindikat slovenskih šolnikov v Gorici je imel pred kratkim trinajsto redno sejo izvršnega odbora. Odborniki so razpravljali o kooptaciji in sprejemu novih članov.

Naslednje točke so zadevale vprašanje šolskega avtobusa in ravnateljskih mest na slovenskih šolah in šolskih učbenikov.

Goriško skrbništvo je poslalo sindikatu fotokopijo pisma prosvetnega ministrstva z dne 18. marca 1972, ki zadeva kritje stroškov za učbenike na slovenskih srednjih šolah v Gorici in Trstu. Goriški profesorji so naprošeni, naj sestavijo seznam nujno potrebnih knjig in naj ga nato izročijo sindikatu. Že na redni seji 21. aprila t.l. je sindikat razpravljal o potrebi dodatnega šolskega avtobusa za učence osnovne šole v ulici Randaccio. Sindikat se je za stvar pozanimal in goriški šolski skrbnik je sporočil, da je prosvetno ministrstvo že nakazalo potrebno finančno kritje. Tako je pred dnevi goriška občina kupila dva nova šolska avtobusa. V kratkem bodo vsi učenci omenjene šole deležni brezplačne vožnje.

Navzoči so zopet izrazili mnenje, da je prav, da ima vsak šolski zavod svojega ravnatelja, česar pa ni na naših šolah. Sindikat se bo za stvar še zavzel. Četudi ni rednih ravnateljev, obstaja možnost poverjenih ravnateljskih mest.

KORISTNA POBUDA

Ravnatelj goriške državne biblioteke dr. Manzini je dal že marsikatero pobudo v javno korist. Zdaj je poskrbel tudi za dijake.

V državni knjižnici je urejena posebna soba kot čitalnica in učilnica za dijake. Odprta je vsak dan, razen ob praznikih in sobotah od 15. do 17. ure.

Dijakom bo pri študiju in raziskovanju na razpolago tudi poseben knjižničar.

VARUJMO SE

Zima se kar hitro bliža. Za njo se pa že tihotapi vsakoletna influenza, vsakokrat v drugačni obliki. Letos se je tudi že pojavila, čeprav le v redkih primerih. Saj ji še pravega imena niso dali. Nekateri zdravniki menijo, da je tudi letošnja influenza azijskega izvora, iz Hongkonga, in ji bodo dali ime kar po tem mestu.

Dobro pa je, da se že sedaj zavarujemo pred to hongkonško influenco. Zato priporoča goriški zdravstveni urad, naj se cepijo proti tej influenci zlasti starejše osebe, strastni kadilci, atmatični, diabetični bolniki in tisti, ki imajo kroničen bronhitis prav tako pa tudi osebe, ki imajo stalen stik z drugimi (učitelji, prodajalci, uslužbenci javnih lokalov).

Najboljše sredstvo proti epidemiji je cepljenje, ki se lahko opravi v občinski ambulanti v ul. Mazzini vsak delavnik od 10. do 12. ure, in sicer brezplačno.

Vahtne rože

Praznik vseh svetih, dnevi spominov na drage raine so v naših krajih še vedno združeni s pristrčnimi ljudskimi obredji in navadami, ki povezujejo ljubeča srca še preko zemeljskih grobov.

Na njih brlijo lučke in svečke v pozni večerni mrak, ko se že prve zvezde utrinjajo nad kraško planoto in Trnovskim gozdom. Šopki cvetia opojno dehtijo na grobovih, na vseh tudi široko razcvetene bele in zlatorumene krizanteme.

Krizantema pomeni zlata cvetlica; pravi jo ji tudi indijska kresnica, pri nas pa velja za najbolj značilno vahtno rožo. Imajo jo za simbol smrti, ki pa je le srečen prehod v večno življenje. Zato je krizantema spomin na smrt, a še bolj simbol večnega življenja.

Ta lepa cvetka, ki je najlepša, ko se drugi cvetovi v hladni jeseni že skrivajo, je doma iz daljne kitajske dežele. Že modri Konfucij se je pet tisoč let pred Kristusom klanjal pred

njo. Vzhodni vrtnarji, zlasti na Japonskem, so vzgojili vsako leto kako novo zvrst žlahtnih krizantem. Postale so japonska narodna cvetlica, kakor pri nas nagelj. Japonci obhajajo posebne praznike krizantem, ki jim dodajajo stalni pridevek »gospodična«. Vzgojili so že več kot 8000 vrst raznih krizantem, po obliki in barvi, samo črne in modre še ne.

V Evropo je prišla japonska krizantema šele v 18. stoletju in se je povsod razširila kot nagrobna cvetlica ali vahtna roža. Pri nas so jo začeli na veliko gojiti v goriški okolici, v Podgori, Ločniku in okoli Šempetra. Na Tržaškem je raznobavnih krizantem poln Breg, Lonier in ves kraški rob, koder burja preveč ne piha in jih zmrzal ne zaduši.

Za nas Slovence je krizantema tudi spomin na to in na drugo življenje, obenem pa nam je po Cankarju tudi »roža čudotvorna« kulturnega življenja, ki tudi sega vsevdilj iz sedanosti v daljno bodočnost.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije »Zaliv«

Te dni je prišla iz tiskarne iova, 36. in 37. številka revije »Zaliv«, ki je zdaj nedvomno v pogledu kvalitete in aktualnosti sploh najboljša slovenska revija, kar jih izhaja v slovesnem jeziku. V njej ni — lahko rečemo — niti vrstice praznega frazarjenja in puhlega ideologiziranja, kot ju najdemo v tolikih drugih slovenskih revijah. Vsak članek, vsak esej, vsaka vrstica v »Zalivu« obravnava kak živ, pereč slovenski problem, pa naj deva našo manjšino ali ves slovenski narod.

Na uvodnem mestu prinaša ta številka članek uglednega koroškega Slovenca Luke Sienčnika »Koroški Slovenci žrtve svetovne politike«, ki se odlikuje po resnicoljubnosti in bistrosti.

Med najzanimivejšimi prispevki te številke »Zaliva« je tudi razprava »K vprašanju slovenske biti ali ne-biti«, ki jo je napisala Miriam Gregorčič in se bo nadaljevala. V njej opozarja na hud problem premajhne rodnosti med Slovenci in dokazuje, da je temu kriv splošen odnos do žene-matere na Slovenskem. »Varstvena politika na Slovenskem očitno ne izhaja s stališča otrokovega interesa, marveč iz produkcijskega interesa gospodarskega poslovanja, za katerega uspešnost se smatra delo žensk-mater neobhodno potrebno«, piše Miriam Gregorčič. Jošt Žabkar, profesor na univerzi Heidelberg, je objavil v obliki pisma uredniku razpravo »Slovenstvo, socializem in krščanstvo«, v kateri pove nekaj očitnih, a pogosto prezrtih resnic o nekaterih slovenskih problemih, kot npr. o slovenski državi, o premajhni demokratičnosti slovenskih katoličanov, o socializmu, o pluralizmu in drugem.

Boris Pahor je objavil zapiske iz »Dnevnika«, katerih aktualnosti in zanimivosti niti ni treba

PONATIS NOVEL BORISA PAHORJA

Kakor poroča zadnja številka glasila slovenskih založb »Knjiga '72«, bo pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani v kratkem izšla zbirka novel in odlomkov iz del Borisa Pahorja. Gre za novele, ki obravnavajo življenje primorskih ljudi v času fašizma in ki jih je pisatelj izdal pod naslovom »Kres v pristanu«. Zdej je zbirki spremenil naslov v »Grmada v pristanu«, ker je požig Narodnega doma v Trstu v resnici bil bolj grmada kot kres. Poleg znanih novel, kakor so pravkar omenjene, in »Brodom«. »Rože za gobavca«, »Metulj na obešalniku«. »Orient-ekspres«, »Nesluteno vprašanje« je v novo knjigo pisatelj dal tudi poglavje iz romana »Parnik trobi nji« in iz afriške kronike »Nomadi brez oaze«.

Ko je Državna založba Slovenije izrazila željo, da objavi kako njegovo delo, je pisatelj predlagal naj založba izda knjigo za šole, da bi mladi ljudje mogli spoznati del primorske usode. Založnica je zamisel sprejela in povabila dr. Lava Čermelja, da napiše knjigi spremno besedo. Obenem je povabila profesorja Jožeta Pogačnika, naj v eseju prikaže pisateljevo delo, prispevke v knjigi pa pospremi z opombami.

Novo knjigo, ki bo kmalu izšla, toplo pozdravljamo, saj bo kot nekako berilo o našem položaju v polpretekli dobi; zato upamo, da jo bodo uvedle tudi naše šole kot knjigo, ki lahko pomaga pri oblikovanju našega mladega človeka. Nazadnje pa moramo omeniti tudi to, da je nedvomno važno, da se je prav Državna založba v Ljubljani odločila za ponatis pisatelja, ki je zadnje čase odločno posegel v obravnavo narodne problematike.

posebej poudarjati. Radoslava Premrl končuje v tej številki svoje izredno dragocene, odkritosrčne in dokumentarne spomine na svojega brata Janka-Vojka Premrla, narodnega junaka, in na medvojno ter povojno dobo. Naj omenimo tokrat še nadaljevanje razprave Sergija Salvija »Odrezani jeziki« o jezikovnih manjšinah v Italiji, v prevodu Marije Kacin, in Glasbene beležke Ubalda Vrabca, med leposlovjem pa lepe pesmi Irene Žerjal »Pot skozi temo« in Brune Pertot »Jesenska ikebana zate«.

—o—

KOLOSEJ SE RUŠI

Največji rimski spomenik, ki je obenem tudi tisočletna priča kulturnega človeštva, to je Kolosej, se je začel rušiti.

Ta orjaška stavba je dobila zaradi svoje velikosti ime Kolosej že v srednjem veku. Rimski cesarji so ga začeli graditi kot gledališče na prostem leta 75 po Kristusu. V njem so prirejali morilne igre med gladiatorji, pa tudi spuščali divje zveri na krščanske mučence.

Areno Koloseja je nekaj stoletij napajala kri nedolžnih, do padea rimske države.

Zdaj pa tudi to spomenik rimskega veličastja napada zob časa. Krušijo se že vsi nadzidki, razmajano je zidovje v višjih nadstropjih. Posamezni deli padajo v globino in ogrožajo obiskovalce. Vzrok za rušenje pripisujejo strokovnjaki velikemu avtomobilskemu prometu in podzemski železnici, ki drdra prav pod Kolosejem in maja njegove temelje. Z velikanskimi stroški bodo skušali Kolosej ohraniti. Zankrat ga pa turisti ne smejo več obiskovati.

NOVI ŠTEVILKI »MLADIKE« IN »PROSTORA IN ČASA«

V začetku tega tedna je izšla 8-9. številka »Mladike« s pozdravom šolarjem za začetek šolskega leta in s poročili o letošnjem posvetovanju v Dragi ter o šestem zamejskem taboru slovenske mladine.

Izšla je tudi 9-10. številka revije »Prostor in čas«. Obe reviji sta že v prodaji.

—o—

Goriški muzej v Novi Gorici bo v sodelovanju s tržaško Narodno in študijsko knjižnico izdal v knjigi »Dnevnik« Simona Rutarja, iz leta 1869-1874, ki je zanimiv dokument iz slovenskih razmer in primorskega življenja tistih let. Stala bo v prednaročilu 20 ND. Naroča se na naslov: Goriški muzej, Grad Kromberk, 65000 Nova Gorica.

VEČJA SKRB ZA VARSTVO ETNOGRAFSKIH STARIN NA KRASU

Zadnja leta se na Krasu zelo veliko zida. Nekatere vasi so že čisto spremenile svojo podobo, druge jo spreminjajo zdaj. Izseljenci, ki se po kakem desetletju vrnejo na obisk v svojo vas, jo komaj spoznajo. To velja posebno za tržaški Kras.

Pri tem naglem prezidavanju, popravljanju in razširjanju starih hiš in zidanju novih, pa gredo zaradi nepoučenosti ljudi v zgubo dragocene etnografske starine. Tu ne mislimo toliko na njihovo denarno vrednost, ki le izjemoma doseže visoke cene, pač pa njihov zgodovinsko-kulturni in znanstveni pomen. Ponekod so uničili lepe stare kamnite vodnjake ali kamenita korita, ki so bila izklesana pred sto leti in morda še prej z vso kamnoseško veščino, ki se je podedovala iz roda v rod, morda še iz antičnih časov in ki je tako značilna za Kras. Nekateri so porušili stare portale z letnicami, ki so segale v začetek preteklega stoletja, čeprav se lahko reče, da se večina ljudi na našem Krasu zdaj že zaveda pomena in lepote takih starih kmetijskih portalov z napisi, ki so pogosto še v bohorici, in s hišnimi znamenji.

Posebno žalostno usodo pa doživlja staro kmetijsko orodje in kuhinjsko posodje ter oprava. Le redke so hiše, kjer bi še hranili stari plug (oralo) in drugo poljsko, domače ali gozdno orodje, staro zibelko, posodje in modele za pecivo. Mnogi so te stvari že pred časom kratkoma vrgli med odpadke in pokopali v kakšni jami ali uničili. Nekateri pa tudi lahko miselno prodali za majhen denar kakšnim tujim zbiralcem. V resnici bi morala biti vsaka hiša ponosna, da še hrani kaj starin, iz prejšnjih časov. Celò v velemedstih na Zahodu in tudi marsikje v Italiji je videti, kako so razstavljena v izložbenih oknih veletrgovin lepo izdelana kolesa kmečkih vozov, konjski komati, možnarji za drobljenje orehov, burkle in drugo. Želeti bi bilo, da bi tudi naši ljudje spoznali pomen in lepoto teh predmetov ter jih skrbno hranili, ali jih odstopali samo slovenskim muzejem.

V OCENO SMO PREJELI

Vilko Ukmar: »Po lepoti k resnici«. Zbirka »Izbrana predavanja«. Ljubljana 1972. Izdalo v septembru 1972 »Naše tromostovje«, glasilo žup. Mar. ozn., Prešernov trg 4. Strani 32, cena za 10 zvezkov 30 din, za tujina 3 USA dolarje.

»Kana«, krščanska obiteljska revija, br. 10, listopad 1972. Izdaja Centar za koncilsko istraživanja, dokumentacijo i informacije »Krščanska sadašnjost«, Zagreb, Maruličev trg 14.

»Glasnik Slovenskega duhovniškega društva«, št. 3, leto II, 1972.

»Kaplje« prenehale izhajati

Pred kratkim je izšla nova in tudi zadnja številka revije »Kaplje«, ki je bila ustanovljena pred šestimi leti v Idriji. V uvodnem članku izpod peresa glavnega urednika Jožeta Felca so navedeni razlogi, zaradi katerih se je uredništvo odločilo, da preneha z izdajanjem revije, v njem pa lahko preberemo tudi predlog o ustanovitvi nove primorske revije z imenom »Bori«. Revija je namreč prenehala izhajati zaradi nesporazumov z družbeno-politično organizacijo, ki bi morala postati njen založnik in izdajatelj, hkrati pa so »Kaplje« bile že dosegle tak razmah, da jih niso več mogli izdajati na dosednji, nekako »diletantski« način.

Poleg uvodnika bi omenili še ostalo vsebino revije, ki je, kot vedno doslej, zelo zanimiva in kritična, tako zlasti polemičen članek Vinka Cudermana o današnjem položaju v slovenski kulturi, vtise z obiska na Koroškem v letošnjem poletju je napisal J. Bizjak, Tomaž Pavšič pa je prispeval zgovoren zapis v obliki odlomkov iz dnevnika o žalostnih posledicah stoletnega načrtnega raznarodovanja v Slovenski Benečiji. Na koncu zadnje številke »Kaplje« je zelo dragoceno kazalo vseh avtorjev, ki so v letih njenega izhajanja sodelovali s svojimi članki, in seznam vseh urednikov te primorske revije.

Visoka raven na slovenskem pevskem tekmovanju

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije je letos organizirala drugo republiško tekmovanje amaterskih pevskih zborov Slovenije, oziroma slovenskega kulturnega prostora. V primerjavi s prvim tekmovanjem pred dvema letoma je bil letos odziv pevskih zborov mnogo večji. Nastopilo je 21 zborov, med njimi tudi moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice ter zbor »Vasilij Mirk« s Proseka in Kontovela. Nastopi so se zvrstili v soboto, 14. in v nedeljo 15. oktobra v veliki Unionski dvorani v Mariboru. Tekmovanje je dokazalo, da raven slovenskih pevskih zborov nikakor ni padla. Prav nasprotno. Nekateri zbori so celo pokazali, da so pre senetljivo napredovali.

Že samo dejstvo, da so zbori naštudirali tako zahtevne pesmi, dokazuje veliko izvajalsko sposobnost vseh tekmujočih zborov, brez izjeme. Nekateri strokovnjaki so bili celo mnenja, da so z določitvijo težkih obveznih pesmi bili že vnaprej izločeni iz tekmovanja vsi šibkejši zbori. Vsekakor je iz izven dvoma, da so si upali na tekmovanje le tisti zbori, ki so bili kcs »Očenašu hlapca Jerneja« skladatelja Karla Pahorja za moške zборе, Lajovčev »Lanuemu« za mešane zборе, ali »Starki za vasjo« Marjana Lipovška za ženske zборе.

Ocenjevalni komisiji je predsedoval dirigent Anton Nanut iz Dubrovnika, člani komisije pa so bili Vlado Golob iz Maribora, Peter Lipar iz Kranja, Alojz Srebotnjak iz Ljubljane in Ubald Vrabec iz Trsta. Ocenjevanje ni imelo namena določiti absolutno prvega, temveč ugotoviti, kateri zbori so dosegli tako izvajalsko raven, da jim komisija lahko prisodi več kakor 90 točk od sto možnih. Vsi ti zbori so dobili zlato plaketo mesta Maribora in so s tem uvrščeni v prvo kvaliteto skupino slovenskih pevskih zborov. Tisti, ki so dobili od 80 do 90 točk, so se s srebrno plaketo uvrstili v drugo kvaliteto skupino; zbori s 70 do 80 točk pa so se z bronasto plaketo uvrstili v tretjo kvaliteto skupino. Vredno je še enkrat omeniti, da so že obvezne skladbe zahtevale od sodelujočih zborov precej precej visoko izvajalsko raven in da je bila konkurenca precej ostra, kar pomeni, da je vsaka stopnja nagrajevanja že lepo priznanje.

Zlato plaketo, torej prvo kvaliteto skupino slovenskih pevskih zborov, je komisija priznala komornemu zboru iz Celja pod vodstvom Egora Kuneja, zboru »Slava Klavara« iz Maribora pod vodstvom Jožeta Gregorčiča, akademskemu zboru »Tone Tomšič« iz Ljubljane pod vodstvom Marka Muniha in mešanemu zboru iz Izole pod vodstvom Mirka Šlosarja. Srebrno plaketo so dobili zbori iz Postojne, »Besednjak« iz Maribora, »Svoboda« iz Trbovelj, mešani zbor »France Prešeren« iz Celja, učiteljski pevski zbor iz Ljubljane, ženski zbor z Jesenic, akademski zbor iz Kranja in moški zbor »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine.

Bronaste plakete pa so dobili »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela, moški zbor »Zarja« iz Trbovelj, zbor »Mirko Filej« iz Gorice, zbor iz Studencev pri Mariboru in moški zbor iz Branika.

Vitalnost slovenske pevske kulture

27 sodelujočih zborov je dokazalo, da je pevska kultura pri nas še vedno vitalna in da je daleč od tega, da bi izumrla. Pri marsikaterem zboru smo opazili celo nov vzpon ali pa ponovno potrdilo neomajane visoke ravni. Tako smo pri celjskem Komornem zboru, v nasprotju z glasovi o nekakšnem upadanju, opazili še vedno veliko poudarjalno silo. Dirigent Egon Kunej je poslušalcem nudil edinstveno izvedbo Tajčević-Ilićeve duhovne skladbe »Vospojte«. Z visoko kvaliteto je presenetil mešani zbor iz Izole, ki si je povsem zaslužen priboril zlato plaketo. Prav tako je pomenil prese-

nečenje edini ženski zbor, z Jesenic, ki je vzorne podal zelo zahtevno obvezno pesem in obe pesmi po prosti izbiri. Prav tako se je izkazalo, da imajo mnogi manjši centri odlične zборе. Naj tu omenimo zbor »Lira« iz Kamnika, mešani zbor iz Postojne, mešani zbor iz Trbovelj, moški zbor iz Branika in akademski zbor iz Kranja.

V pogledu repertoarja, to je prosto izbranih pesmi, lahko rečemo, da je bilo vključeno marsikaj novega. Že obvezne pesmi, ki so bile po tehnični in umetniški plati daleč nad zahtevnostjo obveznih pesmi drugih, tudi mednarodnih tekmovanj, so posredno narekemale strožjo ali bolj ambiciozno izbiro prosto izbranih pesmi. Tako so bili to pot v programih bolj številno zastopani skladatelji, ki pišejo zahtevnejše pesmi, na primer Janko Ravnik, Marjan Gabrijelčič, Ciril Cvetko, Jakob Jež, Ubald Vrabec, Alojz Srebotnjak in Danilo Svara. Le tu in tam so ostale v repertoarjih preproste kritične priredbe ljudskih pesmi. Lahko rečemo, da je bil celotni repertoar prav tako na višji stopnji, kakor repertoarji drugih podobnih tekmovanj. Fanfare, ki so najavile tako začetek kakor zaključek nastopov, so kar primerno potrdile resnost in visoko umetniško vrednost letošnjega drugega slovenskega tekmovanja pevskih zborov.

Zamejska pevska zbora sta se dostojno predstavila

Naša dva zbora, »Mirko Filej« iz Gorice in »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela sta na tem tekmovanju dobila bronaste plakete. Nimata sicer zlatega sijaja, toda spričo res visoke ravni tekmujočih zborov, resnosti organizacije in repertoarja, pomenita zavidanja vredno priznanje. Priznanje, ki sta si ga s svojo prizadevnostjo v polni meri zaslužila in lahko rečemo, da sta dostojno zastopala našo zborovsko kulturo.

Ob takih tekmovanjih se vsakokrat vsiljujejo razmišljanja o upravičenosti ali neupravičenosti takih prireditev. Brezdvomno pomenijo tekmovanja močno spodbudo za pevske zборе, posebej take, ki so že dosegli gotovo kakovostno stopnjo. Težko pa je trditi, če tekmovanja v resnici pospešujejo

pravo množičnost zborovskega petja, saj vidimo v primeru natečaja »Seghizzi« in tudi to pot v Mariboru, da so avtomatično že vnaprej izločeni iz tekmovanja vsi šibkejši zbori. To pomeni, da take spodbude ne dobe prav tisti zbori, ki so je tudi najbolj potrebni. Dobivajo pa jo zbori, ki so dosegli že visoko stopnjo in ki so zaradi tega deležni raznih zadoščenj tudi pri drugih priložnostih. Vredno bi bilo tudi premisliti, ali je pošteno, da med seboj tekmujejo amaterski zbori, sestavljeni iz delavcev, uradnikov in obrtnikov, proti zborom, kjer pojejo univerzitetni študenti in morda celo slušatelji glasbenih akademij? Izhodiščna raven je med obojimi vendar nekoliko prevelika.

U. V.

HRUP NADLOGA SODOBNEGA SVETA

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vprašanjem kvarjenja človekovega življenjskega okolja trdijo, da pomeni hrup, v katerem živimo, nekakšno počasno okuženje, ki nas utegne popolnoma spremeniti oziroma povsem zmaličiti našo osebnost. Izvedenci dalje ugotavljajo, da nam hrup najprej gre na živce, potem nas draži in tudi onemogoča, da bi se odpočili, zato postajamo vse bolj živčni in sitni. V industrijskih mestih je danes hrup presegel jakost 80 decibelov. Za primerjavo naj navedemo, da pri 1 decibelu zaznamo prve glasove, šelestenje listja v vetru ima jakost 10, nekoliko zvišan ton pri človeškem glasu 60, tramvaj na križišču 80, hrup v hali železarne pa 90 decibelov. Pri 120 decibelih že čutimo bolečino v glavi. Tudi dolgotrajno prenašanje hrupa z jakostjo okrog 80 decibelov lahko povzroči nekatere bolezni, in to ne samo slušne, marveč tudi živčne motnje in nepravilnosti v prebavi, ki so s tem povezane. Strokovnjaki, ki preučujejo vprašanja v zvezi z ozdravljenjem okolja pravijo, da je najbolj učinkovito zdravilo proti tem ujmam modernega sveta zlasti učinkovita vzgoja k medsebojnemu spoštovanju. Zelo pomemben je tudi počitek v primernem času, to je takrat, ko v naši okolici res vlada mir.

Bodo urbanisti v Berlinu začeli spet sodelovati?

Vse kaže, da bodo po 16 letih prometni in urbanistični strokovnjaki v razdeljeni bivši nemški prestolnici začeli zopet sodelovati. Do prekinitve je prišlo leta 1956, ko se je politični položaj v Evropi zaostрил zaradi madžarske krize. Urbanisti v Nemški demokratični republiki so se ves ta čas ukvarjali s posebnim načrtom prometne ureditve v vzhodnem delu Berlina, vendar so se na drugi strani še vedno držali splošnega urbanističnega načrta za celotno mesto, kakor so se bili že prej dogovorili. V zahodnem delu mesta so zaradi hitre motorizacije morali predvsem izpopolnjevati cestno omrežje, v vzhodnem delu pa sistem javnih prevozov.

V pričakovanju izboljšanja odnosov z Nemško demokratično republiko so v zahodnoberlinskem senatu začeli pripravljati načrt cestnih povezav in novih oblik prehodov iz enega dela mesta v drugi. Zadoščal naj bi do leta 2000 in predvideva najsoodnejša, tudi za sedaj še utopična prometna sredstva, n. pr. premične ceste. V prihodnjih desetletjih bodo dali prednost izboljšanju cestnih povezav in podzemski železnici. Prvotne načrte, ki so jih izdelali v 40. letih našega stoletja, in predvidevajo 200 kilometrov podzemske železnice, od tega 75 kilometrov v zahodnem Berlinu, bodo morali prilagoditi novim potrebam.

Omenjeni načrt zahodnoberlinskega senata se ukvarja tudi z nadzemsko mestno železnico, ki jo na področju celotnega mesta upravlja Nemška demokratična republika. Po postavitvi zloglasnega berlinskega zidu so zahodni Berlinčani začeli bojkotirati mestno železnico, tako da se danes le še malokdo poslužuje tega javnega prevoznega sredstva, med drugim tudi zato, ker je razdelitev mesta pred 11 leti prekinila sistem krožnega prometa v nekdanji nemški prestolnici. Kljub temu, da do danes še niso izdelali točnejših načrtov o usklajitvi in poenotenju obeh metrojev ter mestnih avtobusov, zahodnoberlinski senat ne izključuje možnosti, da bi tudi morebitna tovrstna pobuda utegnila prispevati k normalizaciji sedanjega nenaravnega stanja v Berlinu, prav tako tudi k izboljšanju odnosov med obema nemškima državama.

Ministrski predsednik Andreotti je odpotoval v turek na uradni obisk v Sovjetsko zvezo. V Italijo se bo vrnil po predvidevanjih v nedeljo zvečer. Pogovori s sovjetskimi državniki se tičejo obojestranskih in evropskih problemov. Andreotti bo obiskal tudi Togliattigrad, Leningrad in ukrajinsko prestolnico Kiev.

Kaj nam je povedal dr. Dumpelnik o surovem napadu nanj

Naš sodelavec je obiskal v celovški bolnišnici dr. Marka Dumpelnika iz Pliberka, ki je bil pretekli teden žrtev surovega napada s strani nekega koroškega nemškega skrajneža, verjetno novonacista. Ta napad gotovo ni bil slučajen, saj se je pripetil v dneh največje napetosti in nasilja v zvezi s podiranjem in odstranjevanjem krajevnih tabel s slovenskimi napisi. Pogovor z dr. Dumpelnikom značilno razodeva, v kakšnem vzdušju terorja mora danes živeti slovenska manjšina na Koroškem — in ne samo slovenska manjšina. Nasilja novonacistične sodrge se bojijo tudi nemški Korošci sami, če ne tujci z volkovi. Tu prinašamo bistvo tistega, kar je povedal dr. Dumpelnik.

—o—

»Kako se počutite?«

»Nič preveč dobro.«

»Kje čutite udarce?«

»Posebno tu zadaj na glavi, potem na tilniku in pa na plečih.«

»Bi vas preveč utrudilo, če bi nam povedali, kako se je zgodilo?«

»Čeprav še zelo slab, je dr. Dumpelnik povedal, kaj se mu je zgodilo na vožnji iz Pliberka tisto noč.

»Očitno je bilo, da sem bil v avtu zasledovan, tako trdovratno, da sem enkrat ven stopil in dotičnega ustavil ter vprašal, kaj hoče, da me z žarometi slepi od zadaj, in da naj naprej potegne. Toda sploh ni reagiral. Šipe so bile zaprte in posmehoval se mi je, ko sem z baterijo posvetil noter. Potem sem peljal naprej. Spet sem ustavil, ker sem mislil, da se ga bom znebil, a je tudi on ustavil. V mnemju, da se bo končno spametoval, sem se peljal kakih 50 metrov naprej, pri lesni tovarni Leikenpusch pa sem zapustil cesto in zavozil na zemljišče tovarne, desno od ceste. Z menoj v avtu je bil dr. Grilz. Spet sem ustavil, a oni je sledil. Spet sem izstopil iz avta, a istočasno vidim, da je izstopil tudi zasledovalec. Prišel je proti meni. Tedaj mu rečem po nemško:

»Ja, poslušajte, nehaite enkrat s to neumnostjo!«

V istem trenutku me je zagrabil in me mahnil tako, da sem se zgrudil. Ko se pobiram, čutim, da mi teče nekaj toplega po obrazu, da sem ves krvav. In z desnim očesom nisem nič več videl. Ko sem se pobral, pa je spet v mene planil. Tedaj, se mi zdi, sem ga zagrabil jaz z desno roko za lase, vendar sem jo spet dobil v nos in v obraz.

Dr. Grilz je tedaj izstopil iz avta in sem mu rekel: »Pomagaj!« Oni pa je brcal mene in njega.

Na drugi strani pred tovarno na stopnicah se je zbralo nekaj ljudi in tisti človek je stekel čez cesto med nje in se nekaj ravgovarjal z njimi. Z Grilzem pa sva se zgrazala nad vsem tem v slovenščini. Jaz sem rekel Tevžu: »Žandarmerijo je treba poklicati in zdravnika. Poglej kakšen sem.«

In v tistem trenutku je on pridiral nazaj, jaz ga niti videl nisem, in slišim: »Ah, so ist das? Tako je torej to!« In že jo dobim zadaj po glavi, da me je kar zaneslo in sem padel na tla. Brcal me je v trebuh, da mi je

zmanjkalo sape. Dr. Grilz je v tisti situaciji skočil v moj avto in startal. Ko je hotel odpeljati - to sem še videl - je oni mene pustil in šel k dr. Grilzu in ga menda oviral. Jaz sem tedaj padel v nezavest.

Ko sem se spet zavedel, sem videl, da je dirjal v tisto stran. Ostal sem sam tam na tleh in čez nekaj časa sem začel klicati onim ljudem, naj kličejo zdravnika in žandarmerijo. Potem sem se vlekel čez cesto proti tovarniškemu portirju. Pri plotu sem malo počival, pa pride spet nekdo, bil je isti, ki je prišel nazaj, in je vpil »Ich bin Kärntner von Österreich...« Stopil je še k meni in rekel, da je sam od policije. Tedaj sem mu rekel samo: »A tako!«

Oni pa je rekel: »Če boš le še eno besedo rekel, te bom na ta plot obesil!«

Tedaj sem mislil, da me bo res končal. Zbal sem se njegovega izraza na obrazu. Zavlekel sem se do portirja in vidim, da ima okno gor potegnjeno. Vprašal sem ga, če je slišal. Portir pa je okno demonstrativno zaprl. Potem se malo naslonim na zid in nato sem vseeno šel v portirjevo ložo. Vprašal sem, če je poklical zdravnika in žandarmerijo. Rekel je »Ne!« Jaz pa: »Ali ne veste, da ste to dolžan storiti, če je kdo v takem položaju?«

Rekel je, da se on noče vmešavati v take stvari. Potem sem sedel na stol in ga vprašal, če ima telefonski imenik. Rekel je, da ga nima. Pa vidim kljub temu, da se mi je bledlo, na zidu napisane številke žandarmerije in zdravnika.

Vprašam ga, če lahko telefoniram, pa mi reče, da mora prej na števec ugotoviti, »koliko kaže«. Potem sem telefoniral dr. Šturmanu. Nihče se ni oglasil. Nato sem zavrtel številko žandarmerije. Oglasili so se. Jaz sem povedal svoje ime, oni pa, da slučaj poznajo, ker je dr. Grilz tam in da takoj pridejo z avtom.

Ko je portir slišal moje ime, se je začel opravičevati, češ da je sam revež in da se boji.

Vprašal sem ga, koliko sem dolžan za

telefoniranje, pa ni nič hotel. Rekel sem, da bom javil, kako se je zadržal. Potem slišim signal žandarmerijskega avto, šel sem ven in začel mahati z roko, vidim plavo luč, pa se je avto mimo peljal. Tudi storilec je bil zunaj in je tam stal. Potem pa vidim, da je gasilski avto. Oni se mi posmehuje in reče: »Zaradi tebe se ne bodo ustavili, seveda!«

Šel sem spet noter, ker me je bilo strah. Potem je prišel avto od žandarmerije z druge strani. Izstopila sta dva žandarma, jaz sem jima šel naproti in ta dva sta mi pomagala. Peljala sta me na žandarmerijsko postajo. Medtem je storilec izginil. Ko sta prišla žandarma, ga ni bilo več tam. Dr. Grilz pa je vedel za njegovo registracijsko številko in žandarmerija je zvedela, kdo je ta človek. Medtem ko me je dr. Šturman pregledal, so tudi storilca prijeli in odpeljali v neko drugo sobo ter ga zasliševali. Dr. Šturman mi je nudil prvo pomoč in nato odločil, naj me peljejo v bolnišnico v Celovec. Tu pa se zelo trudijo zame.

—o—

PROTI ALKOHOLU

Najbolj vinorodna dežela v Evropi, to je Francija, se tudi najbolj organizirano bori proti zlorabi alkoholnih pijač in seveda tudi proti čezmernemu uživanju vina.

V Franciji namreč umre vsako leto približno 30 tisoč oseb zaradi prevelikega pitja vina in alkoholnih pijač. Vsedržavni odbor za boj proti alkoholu, ki obhaja stoletnico obstoja, je objavil statistiko, ki kaže, da popije vsak Francoz na leto okrog 110 litrov vina.

CIGANI S PUTKO...

Leteči oddelek tržaške policije je nedavno tega aretiriral sumljivega jugoslovanskega državljan, ki je pokazal očitno »popravljen« potni list. Pri njem so našli 2 in pol milijona lir in 2 milijona dinarjev. Odkrili so tudi, da čaka človeka, ki jim je padel v pest na nekem trgu v Trstu, večja skupina — devet — sorodnikov ali prijateljev. Pri vseh — baje gre za Cigane — so našli velike vsote denarja. Očitno se je zatekla k tem Ciganom slovita župančičeva punčka iz Blatne vasi, ki nese zlata jajca... »Najbogatejšega« je policija pridržala, ostalih devet so izgnali.

Dr. Magnago opozarja Hansa Simo

Ob nedavnem srečanju je dr. Magnago, predsednik južnotirolske ljudske stranke Volkspartei, koroškemu deželnemu glavarju dejal — tako je sporočila italijanska tiskovna agencija ANSA — da sedanje zadržanje nemškega prebivalstva na Koroškem, ki je tako nedemokratično odgovorilo na postavitev prvih dvojezičnih napisov, močno škoduje ugledu Avstrije in nikakor ni v skladu s prizadevanji po sporazumevanju med različnimi narodi. Deželnega glavarja Hansa Simo je tudi opozoril, da je italijanski del prebivalstva na Južnem Tirolskem pred leti, ko so v tej deželi začeli postavljati dvojezične napise, z razumevanjem in strpnostjo sprejel to odločitev oblasti.

Nas pa zanima predvsem to, kdaj se bo znašel pred sodiščem eden izmed tistih, ki v teh dneh mažejo in odstranjujejo dvojezične cestne table, saj je znano, da je avstrijska policija še kako hitro odkrila študenta Šturma, ki je z navidez podobnim dejanjem ho-

tel le opozoriti avstrijsko javnost na eno izmed neizpolnjenih določb 7. člena državne pogodbe. Ker do že napovedanega procesa sploh ni prišlo, smemo sklepati, da so avstrijske oblasti njegovo dejanje končno ocenile za tisto, kar v resnici je, torej za politični, ne pa za kriminalni akt. V tem se tudi bistveno razlikuje od sedanjih akcij nemških skrajnežev, ki trdovratno nasprotujejo vsakršnemu izpolnjevanju določb 7. člena državne pogodbe in s svojim dolgoletnim nadržanim delovanjem vnašajo duha nestrpnosti v odnosih med obema narodoma na Koroškem. Kajti prepričani smo, da bi poštenih del večinskega naroda na Koroškem drugače sprejemal namestitev dvojezičnih cestnih tabel, ko bi bil o narodnostnih vprašanjih koroških Slovencev bolj objektivno obveščen, kar je seveda eden prvih pogojev za začetek resničnega reševanja teh problemov in za spremembo odnosa avstrijskih oblasti do obstoja slovenske manjšine v tej državi.

Noč med polharji leta 1972

V Logatcu je avtobus zapustil glavno cesto Ljubljana - Postojna, zapeljal skozi vas in nato obrnil na ozko makadamsko cesto proti Rakeku. V bližini Planine smo zagledali mogočen viadukt, po katerem pelje prva prava slovenska avtomobilska cesta, ki bo na svojem prvem odseku dograjena še pred koncem leta. V Rakeku smo prečkali železniško progo in se napotili proti Cerknici. Že od daleč je pozdravljala s svojim mogočnim zvonikom, pa tudi drugače je bilo opaziti, da je to pomembnejše središče na Notranjskem: očitno je, da tovarna »Brest«, ki izdeluje pohištvo, daje kraju življenjski utrip, saj na mnogih koncih mesteca rastejo nove stanovanjske hiše. Pokrajina se je sedaj spremenila, na desni nas je spremljalo obširno Cerkniško jezero, nenavaden kraški pojav, ki ga je pred skoraj 300 leti tako natančno opisal že Janez Vajkard Valvasor v svoji »Slavi Vojvodine Kranjske«. V njem sicer ni bilo vode, le tu in tam sem ob ustavljenih avtomobilih opazil nekaž ribičev, ki so v zaenkrat še osamljenih tolmunih namakali svoje palice. Ponekod se je še sušilo pokošeno seno, vendar bo vsa velika površina jezera kmalu poplavljen, kajti jesensko deževje je blizu in takrat bo luknjičasti kraški svet izbruhal ogromne količine temnorjave vode. Cesta sedaj ves čas pelje prav ob robu jezera, vendar zadosti visoko, da je popolnoma varna pred naraslimi vodami Cerkniškega jezera. V Grahovem smo zavili na desno in se po prašni cesti namenili proti Loški dolini. Pot se je nekoliko dvignila, nato se je zopet spustila navzdol in pred sabo smo zagledali Stari trg, središče doline, kjer se nahaja starodavna župna cerkev z osnovami še iz romanske dobe, torej več kot 750 let nazaj, in hkrati matična cerkev župnije, ki ima kar 24 podružnic.

—o—

»Ali boš šel z nami na polhe?« me je vprašal prijatelj, ki sem ga obiskal v Podložu, eni izmed manjših vasi v Loški dolini. Notranjska je prava dežela polhov, saj je znano, da v teh krajih gozdovi jeseni resnično oživijo, ko ljudje v prvih nočnih urah odhajajo gledat, ali se je kaj ujelo v »škrinjice«. Tako domačini imenujejo posebne pasti, ki jih podnevi, ko polh spi, nastavijo pred njegovim brlogom.

Vabilu sem se seveda odzval, še prej pa smo se morali vsi dobro obleči, kajti v oktobru so noči v teh krajih že zelo hladne. Oprtali smo si nahrbtnike in v mraku stopili po vlažnem travniku. Preskočili smo manjši potok, svet se je začel rahlo dvigati in že smo se znašli v temnem gozdu. Toda le za hip: oči so se kmalu privadile novemu okolju, obrisi dreves in skal so postali resničnejši, baterija je bila povsem odveč. Le štiriletno Anico, ki smo jo tudi vzeli s seboj, je postalo nekoliko strah: očitno se je zbal kakšne nočne prikazni, zato smo jo morali tolažiti, da ga bomo že pregnali, medveda, če se bo odkod pojavil.

Pogovor je tako nehote nanesel na nekdanje čase, ko se je po notranjskih gozdovih potikalo še mnogo več kosmatincev, sčasoma so jih začeli streljati in s teh lovov so znane mnoge zanimive, a tudi tragične zgodbe. Eno izmed teh sem dan pozneje opazil na sliki v neki vaški gostilni v bližini Starega trga: medveda, ki je s svojimi velikanskimi šapami planil nad lovca, oblečenega v starinsko obleko, njegovi tovariši, podobno oblečeni, pa ga

skušajo rešiti. Zaradi pretiranega odstrela so v povojnem obdobju lov na medveda prepovali, saj je grozilo, da bo ta živalska vrsta izginila, dovoljen je le v izjemnih primerih, zlasti takrat, ko medved ogroža življenje ljudi in živine.

Ko smo končno pregnali medvedje misli in se popolnoma privadili zaraščeni goščavi, smo se ustavili, kajti prišli smo do mesta, ki je zelo primerno za kurjenje ognja. Povedati je treba da pri lovu na polhe ne gre samo za pregledovanje »škrinjic« in ugotavljanje, če se je kaj ujelo, marveč je to početje povezano s posebnim »obredom«. V naloženih nahrbtnikih smo prinesli odrtega domačega zajca, domačega kruha, salame, vina, jabolka in še nekatere druge dobrote.

Odvrgli smo tovor in začeli nabirati suhljadi za kurjenje ognja in kmalu je visok plamen razsvetlil najbližjo okolico. Na ražnju se je začel peči zajec, posedli smo okrog ognja, nekateri naši prijatelji, tudi mala Anka, pa so šli gledat za polhi. Vse naokrog je vladala gluha tišina, ki jo je motilo le prasketanje ognja in oddaljen ropot tovarne v bližnjem Ložu. Zdelo se je, kot da si preteklost in sedanjost podajata roke. Ogenj, temen gozd, svetlikajoči se obrazi sosedov, vse to je spominjalo na nekdanje čase rokovnjačev, predvojnih tihotapcev (takrat so ti kraji ležali ob meji z Italijo), danes pa se ti romantični časi zdijo le še kot oddaljen sen...

Lahen vetrič spet prinese hrup strojev v loški »Kovinoplastiki«, opomin, da se je tudi v te gozdove že globoko zajedla moderna civilizacija. Tudi tod so ljudje opustili kmetovanje in se zaposlili v tovarnah; na poljih in travnikih se te spremembe temeljito poznajo; goveja živina, ki bi se pasla, je postala prava redkost, nekdanje izkrčenine se spreminjajo v divje zaraščene gmajne. Spet eden izmed dokazov, kako s propadom kmetijstva propada tudi kulturna pokrajina, sad trdega dela celih rodov slovenskih ljudi.

Loška dolina spada med tiste slovenske predele, kjer so se naši predniki naselili zelo zgodaj, v visokem srednjem veku. Sicer pa so biti ti kraji obljubljeni že v prazgodovinski dobi, v času rimske države pa so tod vodile važne poti. Oba najvažnejša kraja doline, Stari trg in Lož se v listinah prvič omenjata leta 1237. Takrat je v Ložu verjetno že bila dograjena prvotna župna cerkev v romanskem slogu, ki je bila večkrat prezidana; danes vzbujata v njej pozornost zlasti glavni oltar, delo arh. Ivana Vurnika, krstilnica pa je nastala po zamisli domačina akad. slikarja Lojzeta Perka. Na podstrešju so nad sedanjim baročnim obokom lepo vidna polkrožna romanska okna, izdelana iz lepo klesanega peščenca. Pomen Starega trga je kasneje upadel, težišče življenja se je preneslo v bližnji Lož, ki se je iz majhnega tržišča pod gradom kmalu razvil v pomemben trg. Leta 1477 ga je cesar Friderik III. iz obrambnih (turški napadil) in gospodarskih razlogov povzdignil v mesto. Loški grad, domačini ga kličejo tudi Pusti grad, je v srednjem veku večkrat menjal lastnika, v letih 1439-40 so ga habsburške čete med boji s Celjani, ki so takrat vladali v Ložu, močno razdejale. Pozneje so ga obnovili in je v 17. stoletju prešel v last turjaških grofov. Ob koncu stoletja, torej v Valvasorjevi dobi, je že začel razpadati, tako da so danes od vsega ostale le še ruševine.

Prav nasproti Loškega gradu se vzpenja kvišku še ena vzpetina, 855 m visoka Križna gora, z znamenito baročno cerkvijo sv. Križa, ki spominja na križ ne le po imenu zavetnika marveč tudi po talnem načrtu v obliki enakokrakega križa. Nekoč je bila to zelo obiskana božja pot; to dokazuje precej široka cesta s štirinajstimi kapelicami križevega pota ob vznožju gore, na vrhu pa še vedno stojita dve stavbi, romarsko zavetišče in manjše župnišče. O nekdanji odličnosti te božje poti pričajo med drugim dragoceni baročni oltarji v cerkvi, prav tako tudi več dobrih oljnih slik, delo enega izmed glavnih slovenskih baročnih slikarjev, Fortunata Berganta iz Kamnika. V jasnem vremenu se s Križne gore — v bližini se nahaja tudi znamenita Križna jama — odkriva edinstven razgled na Cerkniško jezero, odkoder vedno vstajajo rahle meglice, Triglav z Julijskimi Alpami in na Kamniške Alpe, proti jugu pa se iz temnozelenih gozdov dviguje osamljeni Snežnik. Predaleč bi nas zavedlo, če bi začeli naštevati vse podružnice loške fare, ki se vse vidijo s Križne gore, omenili bi le tisto v Nadlesku s cerkvico iz poznega srednjega veka, ki jo je leta 1511 poslikal Tomaž iz Senja, kot se je sam podpisal na eni izmed sten. To je bil eden izmed tistih mojstrov, ki so bili okorni v umetnostnem izrazu, zato pa tembolj priljubljeni med preprostimi kmečkim ljudstvom, med katerim so še daleč v 16. stoletje, ko je v Italiji že odmirala visokorenesančna umetnost, podaljševali slavno tradicijo tehnično in vsebinsko zelo izpopolnjenega srednjeveškega stenskega slikarstva. Podružnična cerkev v Nadlesku se odlikuje tudi po čudovitem kasetiranem stropu iz 18. stoletja, ki skupaj z istočasno zgrajenim pevskim korom nenavadno spominja na stvaritve ljudske umetnosti v kakšni Galiciji ali pa Romuniji.

—o—

Spet smo zaslišali glasove naših prijateljev, ki so se vračali z lova in nas nenadoma zmotili v tem kratkem skoku v preteklost. Plen sicer ni bil najboljši, kajti že več let opažajo, da je polhov zaradi pomanjkanja žira in drugih gozdnih sadežev iz leta v leto manj, toda nič zato. Otroci bodo naslednji dan, ko bo na vrsti odiranje polhov, kljub temu prišli na svoj račun. Navsezadnje je doživetje narave, njene enkratnosti, prvobitnosti in tihega obstajanja tudi nekaj vredno ter nas vedno spet navdaja z upanjem in vero v življenje.

M. V.

—o—

MESAR IN VATIKAN

Rimski sodniki se praskajo za ušesi, ker ne vedo, kako bi rešili spor med rimskim mesarjem L. Fedele in upravo Vatikanu. Fedele je namreč imel v Vatikanskem mestu veliko mesnico. V začetku leta so mu jo pa odpovedali.

Fedele je zato vložil tožbo pri rimskem sodišču za 150 milijonov lir odškodnine. Sodišče pa ne ve, ali je pristojno za to tožbo rimskega mesarja proti Vatikanu.

—o—

Prejeli smo 9. letošnjo številko mesečnika »Glas slovenske kulturne akcije« iz Buenos Airesa. Na prvi strani prinaša članek (s fotografijo) za 75-letnico kiparja Franceta Goršeta in spominski članek za 110-letnico smrti velikega Slovenca Antona Martina Slomška.

Mladinska rubrika

Razprava o ideologiji

Pred kratkim se je pojavila na nemškem knjižnem trgu drobna knjiga z naslovom »Ideologie«, to je Ideologija in s podnaslovom »Vlada predsodka«. Izšla je pri založbi Albert Langen - Georg Müller v Münchenu in na Dunaju, napisala pa sta jo Ernst Topitsch in Kurt Salamun. Dr. Ernst Topitsch je redni profesor za sociologijo na univerzi v Gradcu, medtem ko je dr. Kurt Salamun asistent na filozofskem inštitutu graške univerze. V svoji knjigi, ki šteje komaj 142 strani, sta v zgoščenih, preglednih in jasnih oblikah obdelala problem, ki je usodne važnosti v našem času in je bil v našem stoletju izvor skoraj vseh najhujših katastrof in nasilnih režimov: to je problem ideologije.

V prvem poglavju odgovarjata na vprašanje, kaj je sploh ideologija. Pri tem takoj opozorita na dejstvo, da ima ta beseda več pomenov in da jo različno uporabljajo. V negativnem pomenu jo uporabljajo nekateri kot magično, čudodelno formulo za razvrednotenje ugovorov svojih nasprotnikov. Političnemu nasprotniku očita, da njegovi nazorji in izjave ne odgovarjajo stvarnosti, ker da jih bremenijo predsodki in družbeno-politični vplivi, da je torej ujet v neko ideologijo, iz katere se ne more izmotati; to ga ovira, da ne more presojati stvari objektivno in realistično. S tem hočejo nasprotnika razorožiti in ga napraviti neškodljivega tako politično kot moralno. Avtorja potem naštevata vsakovrstne definicije ideologije v dosedanjih filozofski in socialni literaturi. Omenjata tudi pozitivno vrednotenje ideologije. To se je pokazalo pri političnih strankah v modernih demokratičnih državah, kjer so šli z razideologiziranjem strank ponekod že tako daleč, da so postale stranke samo še interesne skupnosti oziroma organizacije, ki zastopajo gospodarske interese določenih skupin. Zato bi bilo potrebno po mnenju uglednih politikov stranke do neke mere ponovno ideologizirati, kajti važne politične odločitve bi morale priti vedno iz ozadja trdne ideologije in bi ne smele biti nenačelne.

Kot značilna primera, kako se skuša pod izgovorom ideologije in hkrati zaradi ideologije onemogočiti nasprotnika in ga diskvalificirati, navajata Topitsch in Salamun očitke, ki ga je pogosto slišati na račun bodisi demokracije, socializma, boljševizma, češ da tiči za vsem tem zadaj judovstvo. Na komunistični strani pa je primer takega sempliciističnega ideološkega tolmačenja znana teorija o zgolj dveh razredih, o delavskem in kapitalističnem, s katero skušajo komunisti oziroma komunistični sistemi razlagati celó najbolj zapletene gospodarske in socialne razmere in probleme, v smislu črno - bele tehnike. Po tej ideološki shemi je proletarijat vedno napreden in plemenit, meščanstvo pa vedno reakcionarno in zlobno. Podobno so bili nacional-socialistom Arijci vedno plemeniti, Judje pa zlobni in podli.

Avtorja obravnavata med drugim tudi ideologijo takojimenovanih radikalnih revolucionarjev, ki odklanjajo današnjo družbo v celoti in bi hoteli po svoji ideologiji ustvariti čisto novo družbo, pri tem pa se ne zavedajo preprostega dejstva, da prinese vsak radikalni poseg v nek družbeni red poleg predvidenih tudi celo vrsto nepredvidenih in nezaželenih posledic. Zato je treba biti do takih črno - belih revolucionarnih teorij in totalnih eksperimentov skrajno previden.

Značilen primer ideološkega črno - belega

slikanja vidita avtorja na Češkoslovaškem, kjer so danes prikazovani Dubček in njegovi sodelavci kot krivci ne le dozdavnih nekdanjih političnih napak, ampak celo današnjih gospodarskih neuspehov. Iz Dubčka in njegovih so napravili prave grešne kozle za vse negativno v državi.

V zadnjem poglavju v knjigi se Topitsch in Salamun še posebej ukvarjati z vprašanjem odnosa med ideologijo in politiko, v katerem obravnavata tudi vprašanje dialektike, ki je mnogi marksisti ne pojmujejo kot miselno metodo, ampak kot čarovni ključ, ki naj ohrani in obvaruje pred porušenjem njihov zaprti sistem teorije in prakse, ki se boji moderne kritike v zavešči, da je ne vzdrži. Takega zaključenega sistema teorije in prakse namreč ni. Kot teorija je iluzija in v praksi se izkaže kot hudo razočaranje. Vedno in povsod bi bilo potrebno upoštevati le dejstva in konkretne argumente.

—o—

KONCERT GLASBENE MATICE

S sobotnim koncertom v Kulturnem domu je Glasbena matica začela svojo drugo abonmajsko koncertno sezono. Vse kaže, da se je razveseljivo število dosedanjih abonmentov letos še povečalo. Dobro zasedeni avditorij vsekakor potrjuje, da je zanimanje za koncerte Glasbene matice vedno večje. Vodstvu Glasbene matice že lahko čestitamo k uspešnemu začetku nove sezone.

Naravno, da je bil začetni koncert poverjen godalnemu orkestru Glasbene Matice. Zanimanje za koncert pa je gotovo še povečalo gostovanje trobentača Toneta Grčarja, ki je kot odličen instrumentalist prejel že številna priznanja doma in v tujini.

Sam stalni orkester, ki ga je vodil stalni dirigent Oskar Kjuder, je imel na sporedu Haendlov Concerto grosso op. 3 v F-duru in četrti stavek iz Osterčeve suite za orkester; skupno s solistom trobentačem Grčarjem pa še Torellijev koncert v D-duru in Koncert v E-duru, ki ga je napisal dunajski skladatelj češkega porekla Johann Nepomuk Hummel. Razen v zvočnosti in zadovoljivi intonaciji nismo to pot opazili zaznavnega napredka v muziciranju godalnega orkestra. Tako pri Haen-

dlu kakor pri Ostercu bi si bili želeli skrbnejšo dinamično izdelanost in prepričljivejšo formalno izgradnjo. Posebno pri Osterčevem »Religioso« smo imeli občutek enostavnega preigravanja. Bolj uspešna je bila izvedba Torellijevega in Hummelovega Koncerta. Pri prvem je solist uveljavil prvenstvo no lepoto in mehko svojo instrumenta, pri drugem pa tudi virtuosno gibčnost in ritmično točnost. Hummelov koncert ne postavlja ne izvajalcu ne poslušalcu filozofskih problemov; z duhovitimi domisleki, vključenimi v standardne oblike hoče skladatelj poslušalca razvedriti in zabavati. To se mu je po zaslugi odličnega solista in prizadevnega orkestra tudi v polni meri posrečilo.

Hvaležno poslušalstvo na koncu ni štedilo s priznanjem tako solistu Tonetu Grčarju, dirigentu Oskaru Kjudru in marljivemu orkestru.

U. V.

UNIVERZA V SKOPJU POMEMBNA ZA RAZVOJ MAKEDONSKEGA NARODA

Makedonci so bili priznani kot enakopravni narod šele v povojni Jugoslaviji, ki je urejena na federativni podlagi, in v tem obdobju so se ustvarile tudi ugodnejše možnosti za vsestranski razvoj univerze v Skopju, enega izmed temeljnih izrazov njihove nacionalne biti. Do danes je na tej visokošolski ustanovi končalo študij približno 15.000 ljudi, ki so odločilno pripomogli k hitrejšemu napredku makedonskega ljudstva.

Univerza v Skopju si prizadeva, da bi v novem šolskem letu, ki je pred vrati, sprejela kar 6000 študentov, rednih in izrednih. Trenutno študira na njenih devetih fakultetah in prav toliko visokih šolah okrog 30.000 študentov, vsako leto pa uspešno zaključijo šolanje več kot 1200 diplomantov. Izračunali so da pride na vsake 10.000 prebivalcev Makedonije več kot sto študentov. Ob teh številkah se nam nehotе vsiljujejo primerjave z univerzo v Ljubljani, kjer študira približno 12.000 študentov, na visokih šolah v Mariboru pa nekaj tisoč. Makedonski narod šteje nekaj nad milijon prebivalcev, zato nam postane jasno, da je slovenskih visokošolcev očitno premalo, saj živi v okviru SR Slovenije okrog milijon sedemstotisoč ljudi.

Brandt o programu socialdemokratske stranke in o mladini

Neki zahodnonemški list je pred kratkim objavil pogovor s kanclerjem Brandtom, v katerem govori o programu socialdemokratske stranke v zvezi z bližnjimi predčasnimi parlamentarnimi volitvami. Zvezni kancler, ki je istočasno tudi predsednik socialdemokratske stranke, je podčrtal tri glavne točke, ki bodo v ospredju predvolilnega boja.

Prva točka obsega politiko miru, sporazumevanja in sodelovanja s sosednimi zahodnoevropskimi državami, prav tako tudi nadaljevanje dosedanje »vzhodne« politike. Na drugem mestu so ekonomska in finančna vprašanja. Sam Brandt pravi o tem: »Nekateri trdijo, da je to šibka točka vlade. Jaz nisem tega mnenja. Gospoda Strauss in Barzel ne bosta uspela prepričati ljudstva, da bi se pod morebitno njuno vladno naša država mogla izveči z malenkostnim višanjem cen.« V tretjo glavno točko so vključeni načrti za zagotovitev čim boljše socialne varnosti, skratka vse to, kar da

nes imenujemo z besedo »življenjske dobrine«. Nemški kancler v omenjenem intervjuju pravi takole: »Kar zadeva varstvo okolja, položaj človeka nasproti škodljivim vplivom tehnike in končno vsa prizadevanja za zagotovitev možnosti za izobraževanje čimveč ljudi, na vseh teh velikih področjih dela moramo v naši državi uresničiti čimvečjo pravičnost in človečnost.«

O mladini in njenem kritinem zadržanju do vladajoče socialdemokratske stranke, češ da se ne zanima za ljudi, ki se nahajajo na robu vsestranskega duhovnega in materialnega napredka v Zahodni Nemčiji, pa je kancler Brandt dejal naslednje: »Prepričan sem, da ima mladina glede tega nekako boljšo anteno od ostalih. Z drugimi besedami bi lahko rekli: moralno kategorijo! Ne smemo jih karati, samo zadovoljni smo lahko, če so mladi hrupnejši in če govorijo jasnejši jezik, če vedo, da se v tej državi more kupiti ne le tajne dokumente, ampak tudi glasove poslancev.«

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

2. FESTIVAL BORA V MINIBASKETU

Od 1. do 5. novembra t.l. prireja športno združenje »Bor« iz Trsta 2. festival v minibasketu. Tekmovanja se bodo lahko udeležili igralci, rojeni v letu 1963 in mlajši. Ekipa, ki se namerava udeležiti festivala, morajo seznan igravcev (ne več kot 25) predložiti organizacijskemu odboru do 28. t.m. Vsako društvo bo med temi lahko izbralo 10 tekmovalcev, ki bodo nastopali v posameznih tekmah. Seznam mora vsebovati naslednje podatke: priimek, kraj in datum rojstva, ime šole ter razred, ki ga udeleženec obiskuje. Seznam bo moral podpisati predsednik društva ali trener ekipe, ki tudi odgovarja za resničnost podatkov. Društvo mora na seznamu navesti tudi ime predsednika, ki ga namerava poslati na turnir. Vpisovanje za udeležbo na festivalu je brezplačno.

Tekmovanje obsega dva dela: finalni in izločilni. V finale se bosta uvrstili prvi dve uvrščeni ekipi posameznih skupin, SZ Bor kot organizator manifestacije in tretjeuvrščena ekipa z najvišjim številom košev. Za ekipe, ki se ne bodo prebile v finale, bo organiziran tolažilni turnir. V primeru, da bi se kako društvo odpovedalo tekmovanju, potem ko je že poslalo prijavno pismo, bo moralo plačati globo v višini 5000 lir. Če se bo društvo odpovedalo udeležbi 24 ur pred začetkom manifestacije, bo moralo plačati globo v znesku 10.000 lir, v primeru odpovedi po začetku tekmovanja pa 15.000 lir.

Zelo važna prireditve, ki jo bodo organizirali med tekmovanjem, je tudi okrogla miza, ki bo na sporedu v petek, 3. novembra, »2. Festival Bor minibasket« obsega še dve kulturni prireditvi: 4. novembra bo na vrsti pismena naloga, 3. novembra pa slikarsko »ex tempore« tekmovanje. Tekmovanje, ki bo vse dneve na sedežu društva »Bor« na Vrdeški cesti, se bo slovesno zaključilo v nedeljo, 5. novembra, ko bo na vrsti nagrajevanje.

NAMIZNI TENIS

DRŽAVNI TURNIR V CREMI

Zamejska šola v namiznem tenisu je v soboto in nedeljo požela enega največjih uspehov v zadnjih letih. Sonja Miličeva je kar trikrat prekosila samo sebe in jasno dokazala, da še dolgo ne bo imela tekmice v državi. V soboto je za začetek osvojila prvo mesto v mešanih dvojicah skupno z Malescijem. V finalu je dvojica odpravila z 2:0 (19, 14) Bosija in Francesco Marcone, kar jasno priča o premoči Miličeve in mladega Malescija. Ko smo videli odlični sobotni rezultat, smo na tistem upali, da bo Sonji uspel še kak podvig. Res nas Kraševka ni razočarala in v nedeljo je v absolutni konkurenci posameznice odpravila eno za drugo vse nasprotnice. Prišla je tako v finale, kjer se je morala srečati s »staro lisico« Santifallerjevo, ki je dolgo vrsto let gospodarila v ženskem namiznem tenisu in proti kateri ni doslej Miličeva še nikoli zmagala. Začetek tekme je bil v korist Južnotirolke, saj je po dveh setih že vodila z 2:0 (19, 16). Vse je kazalo, da bo naša Sonja tokrat morala spet kloniti izkušenejši in predvsem »solidnejši« (zlasti po konstituciji) nasprotnici. Že v naslednjem nizu pa je prišla do izraza večja svežina naše predstavnice, ki je z neverjetnim elanom zbirala točko za točko in zaporedoma osvojila preostale tri sete (17, 12, 17). Sonja je bila torej v Cremi med »kremo« ženskega namiznega tenisa najboljša. Mimogrede naj še omenimo, da je v mladinski konkurenci osvojila drugo mesto, potem ko je v finalu klonila nasprotnici in prijateljici Franceschi Marconejevi (19, 17). Med

ženskimi dvojicami je skupno s klubsko kolegico Vesnaverjevo osvojila »samo« peto mesto. Ta rezultat je še posebej važen, ker je Vesnaverjeva zelo mlada in obetajoča in bo torej ta dvojica lahko še dosti doprinesla pri razvoju namiznega tenisa.

Prav je, da povemo, da so v Cremi nastopili še drugi naši predstavniki, ki so se zadovoljivo odrezali. Darja Kobalova, ki letos brani barve Sokola, je v absolutni konkurenci klonila odlični Dodijevi, Vesnaverjeva pa Santifallerjevi. V mešanih dvojicah je Kobalova skupaj s Sardellijem izgubila z zelo vigrano dvojico Marcone Marcella - Parolini. Vesnaverjeva in Peterlini sta bila tudi izločena v predtekmovanjih.

V ženskih dvojicah je Kobalova prav tako imela smolo, saj se je skupaj s Crivellinijevo kmalu srečala s sestrama Marcone, ki sta ju izločili in nato osvojili prvo mesto.

Med moškimi sta se Košuta in Peterlini odrezala po predvidevanjih. Košuta je klonil Bisiju, kot pred tednom v Modeni, in se tako uvrstil na deveto mesto. Peterlini pa je izgubil z italijanskim prvakom Bosijem in si s tem zagotovil peto mesto med najboljšimi.

V dvojicah sta Košuta - Peterlini klonila Bisiju II. - Franchiniju in tako ostala v četrtfinalu.

Naši pingpongari so se torej že na prvem državnem turnirju v letošnji sezoni zelo dobro odrezali in kaže, da bodo nadaljevali s svetlo tradicijo zamejskega namiznega tenisa.

ketna

NA VRHU MATAJURJA

Beneško slovenski očanec Matajur ali Baba, kakor ga kličejo domačini, je na svojem vrhu, visokem 1643 metrov, nekoliko prenovljen.

Že pred desetimi leti je tam stala lična bela cerkva. Na samotnem vrhu je bila postavljena vsem vremenskim neprilikam. Zadnja leta se je že prav močno krušila in je obstajala nevarnost, da se podere.

Zdaj pa je popravljena in prebeljena, da je kar prikupna in se kar na daleč kaže v lepi sliki.

Ob odprtju popravljene cerkvice vrh Matajurja je imel domači župnik Gujon slovesno mašo, ki so se je udeležili tudi predstavniki oblasti. Menda bodo uredili ob nedeljah v poletnih mesecih tudi stalno službo božjo na vrhu Matajurja, ki privablja s svojimi gorskimi lepotami in veličastnim razgledom vedno več izletnikov.

SREČA V NESREČI

Tehnik Kurt Stangel, ki živi v bližini Zuericha, je pred nedavnim doživel prometno nesrečo. Na cesti mu je zaneslo avto, ki je prebil ograjo nad 50 metrov visokim prepado. Voznik je ostal nepoškodovan, saj se je levo kolo zataknilo ob železni drog ograje in avto je kot po čudežu obvisel nad prepado. Zakonca Stangel sta srečen konec nesreče sklenila proslaviti pri prijateljih. Medtem se je njuna petletna hčerka izgubila, se povzpela na okno in padla iz petega nadstropja. Otrok je padel na kup trave — in izgubil tri mlečne zobe.

Sodobno kmetijstvo

Tudi na Tržaškem je čutiti vpliv vdora cenjenih vin iz ravninskih vinogradniških predelov. Vdor cenjenih in kakovostno slabih vin v vinogradniškem smislu v visokokakovostna področja je pojav, ki povzroča hude skrbje tudi drugod po svetu in v sami Italiji. Že takoj po vojni so se začeli širiti vinogradi v ravninskih področjih ob hkratnem navedanju in zmanjševanju vinogradniške površine v gričevnatih in hribovitih področjih. Svoj čas, nekako v letih 1950 do 1955, je ob novih gojitvenih tehnikah močno narastel pridelek, tako da je presegal porabo. To je pripeljalo do hudih motenj na tržišču. V takratnih gospodarskih razmerah in nizki življenjski ravni je tako stanje koristilo predvsem ravninskim krajem. Razmere pa so se pozneje postopoma izboljšale, posebno od kar so začeli uvajati zaščito porekla vin. Beg iz dežele in pomanjkanje delovne sile pa že grozita izpodkopavati marsikje sadove zaščitnih ukrepov, čeravno je treba priznati, da se je z zaščito porekla vin stanje močno popravilo, kar sicer ne more spremeniti dejstva, da bo treba v tradicionalnih vinskih okolišjih, poleg same zaščite porekla vin ter področij, poskrbeti tudi za druge ukrepe. Za zdaj stanje še ni tako kritično, toda vprašanje je, ali bo mehanizacija sama mogla nadoknaditi pomanjkanje delovne sile. Brez korenitih organizacijskih prijemov npr. skupne predelave grozdja v vino in drugih ukrepov (vinske ceste, kmečki turizem), tudi perspektive za prihodnost ne bodo rožnate.

Vinogradništvo v prihodnjih letih

Vinogradniška politika v EGS

Toliko bolj bi se morali zamisliti v te probleme povsod tam, kjer nimajo še zaščitnih vin. Razne spekulacije utegnejo povzročiti veliko škodo, saj je nakup cenjenega ravninskega grozdja ali celo vina in prodaja tega kot domače vino bolj slaba spodbuda za reševanje takšnih problemov. Čakanje pa res ne koristi, posebno odkar je v veljavi zakon, ki obvezuje vse države članice Evropske gospodarske skupnosti k predhodni prijavi novih vinogradniških nasadov. Pričakovati je, da bo prišlo do omejitvenih ukrepov (in ti bodo prizadeli področja brez zaščitnih vin) ko bo pridelek presegel porabo.

Predavanje dr. Vremca ob 100-letnici dunajske agronomije

Prejšnji teden so na Dunaju proslavljali 100-letnico obstoja Visoke šole za kmetijstvo, gozdarstvo, vodno gospodarstvo in tehnologijo živil. Ob tej priložnosti so organizirali vrsto študijskih seminarjev, ki so se jih udeležili tudi mnogi gostje in predavatelji iz raznih evropskih držav. Na seminarju študijskega odsega za oblikovanje zelenega prostora in vrtnarstvo je predaval med drugimi tudi dr. Vladimir Vremec iz Trsta, ki je predstavljal deželo Furlanijo - Julijsko krajino. V svojem predavanju je dr. Vremec obravnaval problematiko mestnega in podeželskega zelenja, zlasti razmerje med evropsko kulturno krajino in kmetijsko dejavnostjo.

6

Po Conradu Richterju
prireja Olga Ratej, riše Melita Vovk-Štih.

11. Najprej se je deček delal, kot da ga ni slišal, ko pa je Del nevarno pridvignil glas, je z odporom ubogal. Ne da bi bil pogledal možička, je primaknil roko k njegovi in pustil, da mu jo je stisnil. Držal jo je ohlapno kot cunjo, vendar jo je po odvratnem dotiku bliskovito umaknil. Majavi človeček je požrl slino in izdal nekaj tuje zvanečih besed. Beli sin se ni potrudil, da bi bil razklenil stisnjene ustnice. »Tvoj oče te pozdravlja in ti želi dobrodošlico,« je prevedel Del. »Pravi, da je srečen, ker si se vrnil. In da je srečen, ker si se zdrav vrnil.« Ko je videl, da so se besede odbile v prazno, pa je strogo nadaljeval: »Fant, zdaj pa nehaj

trmoglaviti! Če ne, te bom po butici. Tu stoji tvoj oče in te pozdravlja. Ali mu ne moreš reči vsaj tega, da se veseliš, ko vidiš pred seboj pravega očeta? Po tolikih letih!« Srce Belega sina je ostalo trdo kot granit. Nihče ga ne more prisiliti, da bo spregovoril s tem nevretnim bednikom, ki tiči v dolgi, rumeni suk-nji, kakršno nosijo skvo, in ki mu razkazuje svoja čustva pred očmi vseh! Ta drobčni, združasti, trepetajoči bledoličnik da je njegov oče? Ta ubogi nič? Pri vseh dobrih in zlih duhovih: nikoli in nikdar!

12. Deček je v duhu zagledal svojega indijanskega očeta pred seboj. Vzravnane, ponosne, močate. Kako vse drugače bi se vedel tukaj njegov indijanski oče. Kako vse drugače bi ravnal. S kakšnim dostojanstvom in mirom se je znal oče vesti v vsaki, še tako trdi preizkušnji, v miru in vojni, med posvetovanji mož ali na lovu. S pipo v ustih ali s tomahavkom v roki, s puško ali skalpirnim nožem v pesti — nikoli ni zatajil sebe in svojega ugleda. Poleg njega bi se tale slabotni bledoličnik udril v zemljo, izgubil v prah! »To ni moj oče,« je rekel deček. Ko je Del to prevedel v jezik bledoličnikov, je belega možica vrglo nazaj.

Na kratko se je posvetoval z vojakom, ki se je potem nevoljno obrnil k dečku. »Upal sem, da se te bom končno znebil,« je rekel rdečelasi Del. »Zdaj pa vidim, da pokore še ni konec. Tvoj oče želi, da vaju spremim domov in ti zaigram tolmača. Preklete!« In je skozi zobe pljunil čez ramo. Toda petnajstletnik je vedel, nagonsko je slutil, da vojak ne pojde z njim samo za tolmača. Za stražnika pojde, tako je, da on ne bi spotoma možicu ušel. Da bi mu zlahka ušel, o tem ni dvomil. In to bo tudi storil, brž ko bo čas. Ob prvi priložnosti.

B
E
L
I
S
I
N